זון אויפגאנג — 4.35.
זוזאונטערגאנג — 8.14.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

דאָס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
אממייסטן קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 101. Winnipeg, Wednesday May 21, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג מיטוואך כג׳ אייר, תר״ץ.

אידן זזעלן סטרייקן אין ארץ-ישראל מאָרגן

גענעראל סטרייק דערקלערט אין פראטעסט קעגן אימיגראציע אפשטעל

״רעגירונג זוכט צו פארהיטן פון געפאר אינטערעסן פון ניט-אידן אין פאלעסטינע״, לויטעט רעגירונגס קאָמוניקאט. — קאנאדער ציוניסטישע אָרגאניזאציע וועט אויפהויבן פראטעסט באוועגונג

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו ״דאָס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

תל-אביב, מאי 21 (איטא). — דער וועד לאומי האט באשלאסן צו פראקלאמירן אויף דעם דאָזערשטאָג א ענעראל סטרייק פון׳ם נאצן אידישן ארץ-ישראל אין פראטעסט קעגן דעם אפשטעל פון אידי־שער אימיגראציע. דער סטרייק וועט זיך אנפאנגען מיטאג־צייט און וועט אנהאלטן ביז אוונט. אלע פלעצער פון פארווייל־אונג וועלן זיין געשלאסן.

דער סטרייק קאמיטעט שליסט איין מע־יאר דזיזענגאף און אליעזר קאפלאן (ברו־דער פון רבי קוק).

דער וע״לאומי האט אויך באטראכט די פראגע וועגן אפשטעלן אויף דעם טאג אויף אלע העבריאישע צייטונגען.

ירושלים, מאי 21 (איטא). — די פראָ־טעסט סטרייק פלעגער צייגן, אז דער וועד לאומי און דער ראבינאט זוכן צו מאכן דעם סטרייק הונדערט־פראצענט ווירקזאם, מיט דעם מעגלאכן אפשטעל פון׳ם נאצן פארקער, פון געשעפטלאכע טראנסאקצי־עס, פון ארבעט און פון פארווייל־אונגען.

ירושלים, מאי 21 (איטא). — דער רעגירונג איז אנטשלאסן ניט צו דערלאזן צו קיין פאליטיק, וואס קאן שטעלן אין געפאר די צוקונפט פון די ניט־אידישע געמיינשאפטן אין פאלעסטינע. האבנ־ריק דאס אין זינען און נעמענדיק אין אנבאר־טראכט די דעקאמענדאציעס פון דער שאו קאמיסיע, איז דערפאר לדרך סימפּאָס געשיקט געווארן קיין פאלעסטינע״.

אזא קאמוניקאט איז ארויסגעגעבן גע־ווארן פון דער פאלעסטינער רעגירונג, מיט דער גוטהייסיגע פון׳ם קאלאניאל אפיס.

מאנטרעאל, מאי 21 (איטא). — די קאָ־נאדער ציוניסטישע אָרגאניזאציע פאר־רופט א ספּעציעלע זיצונג פון׳ם נאציאָ־נאלן קאונסיל אויף דעם דאנערשטאג, מיט דעם צוועק אנצופירן א פראטעסט באוועג־ונג קעגן דעם אפשטעל פון אימיגראציע אין ארץ־ישראל.

ווייצמאן מוז רעזיגנירן פאָדערט ״היינט״

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך ״איטא״)

ווארשע, מאי 21 (איטא). — ״דר. ח. ווייצמאן מוז גלייך רעזיגנירן״, שרייבט היינט גאנליב אין ״היינט״. ער זאגט:

״ס׳איז שווער פאר א ציוניסט ארויס־צוזאגן אזעלכע ווערטער, באזונדערס נאָך דעם ווי ער האט יארן־לאנג געשטיצט ווייצמאנס פירערשאפט. דאס טוט זיכער ווי די ציוניסטן, וואס פילן דעם גרעסטן דרך־ארץ פאר די פעאיקייטן און טאלאנט פון דעם גרויסן פירער. דער גורל האט אבער געוואלט, אז ווייצמאן זאל לייגן זיין נאנצן גלויבן און עוטרוי אויף דעם בריטישן פאלק. ער האט אונז אלעמען באאיינפלוסט מיט אט דעם עוטרוי.

״איצט מוז ווייצמאן רעזיגנירן. ניט צור־ליב זיינע אייגענע פעלערן, נאר צוליב ענגלאנדס. ניט ווייצמאן האט פארפירט די ציוניסטן, נאר די ארבעטער פארטיי האט פארראטן ווייצמאנען, באהאנדלענ־דיק דעם ציוניסטישן פירער אויף אן אופן, ווי קיין פרידריקע רעגירונג האט ניט געד־וואג טצו טאן״.

—(::)—

וויכטיקע פארזאמלונג און לאנטשעאן פון לי־בעראלן דאָ מאָרגן

מאָרגן, 8 אוונט, וועט די ליבעראל אסאסיאיישן אפהאלטן איר יערלאכע פארזאמלונג אין די עקזעקוטיווע ציטערן, 202 עוועניו בלאק. עס וועלן אויך פאר־קומען וואלן פאר באאמטע פאר דעם יאר 1930-1.

אויף דער פארזאמלונג וועט נעמאכט ווערן א פארשלאג אז אין פארלויף פון דעם קומענדיקן וואל קאמפּיין, וואס וועט זיך באלד אנפאנגען, וועט די אר־גאניזאציע אפהאלטן וועכנטלאכע לאנ־טשעאנס כדי דערמיט צו דערמעגלאכן א שטענדיקע פארבינדונג צווישן די ליבע־ראלן פון גרויס ווינניפּעג.

מיט ראזאנא א. סטוארט, די טאכטער פון דעם מיניסטער פון אינערלאכע אנ־געלעגענהייטן; מיט מארגאריט הינען, די טאכטער פון דעם ארבעטס מיניסטער און מיט לוסיעטע וואלין, וועלן זיין די געסט ביי א לאנטשעאן פון דער ליבעראלער אסאסיאיישן, אין הארסאנס בעי קאמ־פאנגס דיינינג רום, מאָרגן, דאָנערשטאג, 12.30 נאכמיטאג.

די ליבעראלע אסאסיאיישן בעט אלע יונגע און אלטע ליבעראלן צו קומען צום לאנטשעאן צו מקבל פנים זיין די דריי יונגע פארטרעטערס פון ליבעראליזם.

—(::)—

שטורעמס און פארפליי־צונגען מאכן אן חורבן אין פוילן

ווארשע, מאי 21. — טיילן פון פוילן זיינען אָפּגעריסן געווארן פון אלע פארבינ־דונגען איבער די פארפלייצונגען. פון סטאניסלאוואווערט, באריכטעט, אז די שטראָמען פון די בערג פאלן אָפּ, אבער דער טייך דניעסטער שטייט 13 פוס הע־כער פון׳ם נארמאלן, און דער טייך וואר־אנא — 14½ פוס.

900 מענשן האבן פארלאזן זייערע הייז, מען אין דעם פארפלייצטן קרייז פון נא־וואטשנע. א טייל פון דער שטאט דעלא־טין איז אונטער׳ן וואסער.

״דאָס אידישע וואָרט״ האָט באשטימט אוועקצוגעבן

$75.00 אין קעש פרייזן $75.00

פאר די וועלכע וועלן צושיקן מאטעריאל פאר אונזער היסטאָרישן

יובילעי בוך

$25.00 — ערשטער פרייז, פאר דעם בעסטן היסטאָרישן איבערבליק, געשריבן פון א סעקרעטאר אדער אן אנדער באאמטן, פון זיין אָרגאניזאציע, שול, פאראיין און א. וו.

$15.00 — פאר דעם צווייטן בעסטן באריכט פון היסטאָרישן ווערט.

$10.00 — פאר דעם דריטן בעסטן באריכט פון דעם זעלביקן ווערט.

$15.00 — פאר דעם עלטסטן בילד, פון א צוואמענקונפט, א צערע־מאָניע אדער א גרופּע מיטגלידער פון אידישע אָרגאניזאציעס און אנדערע קהל׳שע אונטערנעמונגען.

$10.00 — פאר דעם אינטערעסאנטסטן בילד, פון א געוויסן אידישן קעגנשטאנד, אין מערב קאנאדע

אזעלכע בילדער און צושריפטן זאלן אונז צוגעשיקט ווערן ניט שפּעטער ווי ביז סוף יוני.

א הונדערט לעבנס פאר־לאָרן אין אומגליקן אין לעצטע פאָר טעג

לאָנדאָן, מאי 21. — פארפלייצונגען, ערדציטערנישן און שריפות האָבן פאר־ניכטעט 99 לעבנס אין צענטראל אייראָ־פּע, אזיע און אפריקע אין די לעצטע 2 טעג.

45 נפשות זיינען אומגעקומען אויף דעם אינזל פון יאוואַ, אין א בלאָטע פלוס פון דעם וואָלקאנישן באַרג טעלע־מאָיא, צווישן באטאוויא און בראבאיא.

26 נפשות זיינען אומגעקומען אין שריפות אין טימאשיא און בעניסאל, 2 דערפער אין עניפּטן.

צען נפשות זיינען אומגעקומען אין אן ערד ציטערניש אין שיראז, פערסיע.

אין אונגארן, אין די דערפער טאקאס־זי און פערט־דעהאמאק, זיינען זעכצן נפשות פארבראנט געווארן אין שריפות, און צוויי נפשות זיינען דערטרונקען גע־ווארן אין פוילן אין דעם טייך סערעמאס.

—(::)—

י. זיפער א נאסט ביי פּרץ-שול גראדואירונג

ביי דער יערלאכער גראדואירונג פון פּרץ־שול, וואס וועט געפייערט ווערן קו־מענדיקן זונטאג, פונקט 3 בייטאג, אין פּרץ־שול, וועט דער ערן־נאסט זיין יעקב זיפער, פּרינציפּאל פון די מאנטרעאלער פּרץ־שול, וועלכער איז פעציעל איינגע־לאדן פאר דעם צוועק.

י. זיפער איז א באקאנטע פערזאן אין די אידישע שול און קולטור קרייזן דא אין לאנד. ער איז פארדעכטיג פאר איינעם פון די אנגעזעענסטע אידישע לערער אין קאָ־נאדע און די פאר. שטאטן, און איז געווען דער אָנפירער פון די מאָנטרעאלער פּרץ־שול פאר א צאל מיט יארן. ער איז אויך א פעאיקער רעדנער און זשורנאליסט.

דער יום-טוב וועט זיך פארענדיקן מיט א באנקעט דעם זעלבן אוונט אין פּרץ־זאל

—(::)—

פערזאָנען געזוכט

לייבל מאנקאראוויטש, וועלכער איז מיט 25 יאר צוריק געווען אין מאָנטרע־אל און איז אוועק אין דער וועסט, ווערט געזוכט פון זיין ברודער. ער, אדער דער וויין פון אים, זיינען געבעטן צו מעלדן אויף דעם אדרעס: הערים קאָ־ראָקאוויטש, 4106 קלאר קסטריט, מאָ־טרעאל.

דער נייער געקרוינטער פּאָעט פון ענגלאנד

דזשאן מייספילד

דזשאן מייספילד, גוט באקאנטער ענג־לישער פּאָעט, איז פון קעניג דזשאָרדזש באשטימט געווארן צום אמט פון ״הויף פּאָעט״. — דער געקרוינטער פּאָעט פון ענגלאנד, אויפ׳ן אָרט פון׳ם פארשטאָר־בענעם דר. ברידזשעס.

מייספילד איז אמאָל געווען א טרעמפּ.

אידיש איז א פעסטונג קעגן אסימילאציע, זאגט דר. יורים

ענטפערט חיים גרינבערגן ביי קאָנווענשאָן פון א. נ. א. פּ. — וויניפּעגער פּרץ שול געשטעלט פאר א מוסטער

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו ״דאָס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

מאָנטרעאל, מאי 21 (איטא). — די קאָנווענשאָן פון אידיש נאציאָנאלן אר־בעטער פארבאנד האט נעכטן אויסגעהערט א באריכט פון׳ם שול־קאָמיטעט.

דער פארבאנד, לויט׳ן באריכט, האט איצט אונטער זיין אויפזיכט 60 שולן מיט 5,500 קינדער. א סך שולן ווערן איצט געשאפן אין נייע צענטרען, אָבער א סך ליידן שווערקייטן איבער א מאנגל אין אידישע לערער און אין געלט מיטלען.

די שולן אין מאנטרעאל און די פּרץ־שול אין ווייניפּעג זיינען אין׳ם באריכט אָנגעגעבן געווארן ווי א מוסטער פון דער־פאלג, א דאנק דער איבערגעבנהייט פון זייערע טוער.

דער פארבאנד, לויט׳ן באריכט, גרייט זיך איצט צו ארויסצוגעבן טעקסט־ביכער וואס זאלן אנטהאלטן אויף מאטעריאלן וועגן ארץ־ישראל.

די דעבאטע וועגן דער צוקונפט פון דער אידישער־שפּראך אין אמעריקע, אָנגעפאנ־גען פון חיים גרינבערג, האָט אָנגעהאלטן ביז שפּעט מאנטאג. ה. ערנרייך, פּ. גוב־גאלד, בערל לאקער און א. ש. יורים זיי־נען אריינגעטראטן קעגן חיים גרינבערגס פעסימיסטישן בליק אויף דער צוקונפט פון אידיש. דר. יורים האט באזונדערס באַ־טאָנט די ראָל פון אידיש ווי א פעסטונג קעגן אסימילאציע.

מען וועט באלד קאָנען נעמען ריידנ־דיקע בילדער ביי זיך אין דער היים

מר. ב. א. טרעסטייל, פון דער ראָ־דזשעסטער מאדזשעסטיק קאָרפּאָריישאָן, טאָ־נאָנטאָ, וועלכער איז דאָ היינט א גאסט אין שטאָט אין פאָרט גערי האָטעל, האָט דערקלערט, אז ריידנדיקע בילדער פאר־אייניקט מיט ראדיאָ א פאָנאָגראָף פאר היימישער פאַרווייולונג אין די ניי־עסטע דערפינדונג אין ראדיאָ וויסנשאפט, און וועט ארויסגעשטעלט ווערן אויף דעם קאָנאדער מארק אין דער נאָענטער צו־קונפט.

מיט דער דאָזיקער נייער דערפינדונג, האָט מר. טרעסטייל דערקלערט, וועט עס זיין מעגלאך פאר די ראדיאָ איינגעס־מער צו מאכן ריידנדיקע בילדער פון אלעס וואס עס קומט פאר אין הויז.

ווען אימיצער אין הויז זינגט, אָדער שפּילט אויף אן אינסטרומענט, אָדער ער שטעלט עפּעס פאר אין קלאנגען, וועט מען דערפון קאָנען אראָפּנעמען א רעקאָרד און אריינרייידנדיק אין א מיקראָפאָן וועט עס שאפן א ריידנדיקע בילד.

א סך נייע דערגרייכונגען, האָט ער געזאָגט, זיינען געמאכט געווארן אין דער ראדיאָ, וואָס וועט זיין פון גרויסן ווערט אין נוצן פאר אלעמען.

—(::)—

26 אומגעקומען אין שריפה אין עניפּטישע דערפער

קאיראָ, עניפּטן, מאי 20. — 26 נפ־שות זיינען אומגעקומען אין 326 הייי־זער זיינען. פאריכטט געווארן פון צוויי שריפות וואָס זיינען כמעט גלייכצייטיק אויסגעבראָכן אין די דערפער טימסאהיא און בעניסאלע.

בעת דער נאנצער געגנט איז געווען פארטאָן מיט לעשן די שריפה אין טימ־סאהיא, איז מיטאמאָל א פייער אויסגע־בראָכן אין בעניסאלע.

א צאָל מענשן זיינען ערנסט צע־ברענט געווארן. די אורזאכן פון די שרי־פות זיינען אומבאקאנט.

״מען וואָלט געקאָנט שטארבן, לאָזט מען ניט״ — מענשן-פריינטלאכער זעלבסטמערדער ווערט באלוינט מיט אומדאנקבארקייט פאר גוטן טאָט

סאן פראנציסקא, קאל., מאי 21. — פרעד מאיטש, האָט דאָ געכטן אויסגעפאר־נען א צופיל יושר און ערלאכקייט באַ־צאָלט זיך ניט, וויל דורך די דאָזיקע צוויי אָנגענומענע מעלות איז צעשטערט געווא־רען זיין וואונש, אז דאָס וועט אים אפשר נאָך טייער קאָסטן.

פרעד מיאטש האָט באשלאָסן, אז די דאָזיקע וועלט וואו מיר לעבן איז קיין וועלט ניט, אז דאָס לעבן איז קיין לעבן ניט און אז אלצדינג איז פּע! הבל הבלים, און כ׳ר גיכער צו אנטלויפן פון סאן פראנציסקא אין — גן עדן אריין, האָט פר באשלאָסן צו באגיין זעלבסטמאָרד דורך גאז.

איז ער אָבער א מענש מיט א הארץ און מיט געפיל, און ער האָט ניט געוואָלט אז אנדערע זאָלן דורך אים חלילה ליידן, פרעד ערויסגעהאנגען א צעטל אויף דר־רויסן אויף דער טיר פון זיין צימער מיט די פאָלגנדיקע ווערטער: ״געפאר! אן אָנגעפילטער צימער מיט גאז; צינדט דאָ ניט אָן קיין שוועפּעל״, און אליין איז ער אריין אין צימער, פון וואנען ער האָט געזאָלט מאכן די רייזע אויף יענער וועלט. אָבער צו זיין אומגלייק האָט א שכן באמערקט דעם אויפשריפט, און ער האָט וועגן דעם געמאלדן דער פּאָליציי.

מאיטש איז אויצט אין שפּיטאָל באיבל־א פאר׳שיכור׳טער אין שפּיטאָל. ער איז גע־רעטעט געווארן אין צייט. מאיטש האָט אויצט אויסגעפונען אז ניט בלויז איז פאר אן ערלאכן מענשן שווער צו לעבן, נאָר ס׳איז אים אויך שווער צו שטארבן הייג־טיקע צייטן.

אינדישע רעוואָלוציאָנערן ווארפן באָמבע אויף פּאָליציי אפּטיילונג

באמבעי, אינדיע, מאי 20. — פון קאראטשי קומט אן די ידיעה, אז א ברי־טישער פּאָליציי סופּעראינטענדענט און אכט אינדישע פּאָליציסטן זיינען פאר־וואונדעט געווארן, פון א געוואָרפענער באָמבע אויף די באזארן פון מולטאן, פאנ־דזשאב. 40 מענשן זיינען דערנאָך ארעס־טירט געווארן.

די פּאָליציי האָט געהאלטן אין צע־טרייבן א המון. דער המון האָט זיך צו־זאמען געקליבן און פּאָליציי האָט גע־האלטן אין פארכאפּן סחורות אין די גע־שעפטן פאר ניט געצאָלטע שטייערן.

דער אינדישער האנדלס קאמער פון באמבעי האָט זיך געווענדעט צום וויצע־קעניג, לארד אוירווין, מיט דער בקשה, אז אן עפנטלאכע אויספאָרשונג זאָל געמאכט ווערן ווען די אנולטיקע ראָאָן אין שאלאפור. עס ווערט פארשטאנען, אז אזא אויספאָרשונג ווערט געמאכט אונ־טער פאָרזיצערשאפט פון אן אינדישן ריכ־טער, שאָף מולאמאד סולאימאן, מיט דער הילף פון א בריטישן באאמטן.

—(::)—

בריוו׳ קאסטן

מ. מ. באָרטניק, מיקאדא, סאסק. — 3טער טאג פּסח, 1879, איז אויסגעפאלן אפּריל 10טן.

״אגודת השוחטים״, ווייניפּעג: — מיר קאָנען ניט דרוקן קיין בריוו אָן אן אונ־טערשריפט.

אנב - אורחא

פון מארק

אונזער ווילן צו לעבן

ווי ס׳איז אייך מן־הסתם פון דערפאָ־רונג באקאנט, איז דער סוף פון יעדן מענ־שען צו שטארבן.

יעדער איינער פון אונז וויים זייער גוט אז ער איז דאָ אויף דער ערד בלויז צייט־ווייליק, און אז ס׳איז אומפארמיידלאך דער טאג, ווען דער מלאך־המות וועט אונז א ווינק טאָן מיט׳ן אויג מיר זאָלן גיין נאָך אים, — און מיר וועלן קיין אנדער ברירה ניט האָבן.

איז דאָך דער נאנצער ענין פון לעבן טאקע ניט מער ווי הבל־הבלים, ווי קהלת און אנדערע פּעסימיסטן זאָגן.

און דאָך זעט נאָר, ווי מיר קעמפן עס פאר אונזערע פּאָזיציעס אין לעבן, ווי מיר זוכן צו מאכן אונזער לעבן וואס באקווע־מער און וואס חשוב׳ער, און ווי מיר זוכן עס איבערכיטרעווען דעם מלאך־המות און האלטן אים אזוי ווייט פון אונזער טיר, ווי נאָר מעגלאך, — כאטש מיר זיינען אבסאָלוט זיכער, אז ער וועט סוף־כל־סוף זיין דער זיגער.

און שטעלט זיך פאר, אז א מענש שלאגט זיך אריין אין קאָפּ דעם נעראנק: איך שטארב! איך פיל דעם טויט אין יעדן אבר, און צוליב וואָס זאָל איך עס אפּציען דעם אומפארמיידלאכן טויט?

דער מענש קאָן זיך זיין פריש און גע־זונט, אָבער אט די איינרידעניש וועט אים פריציטיק פירן אין קבר. ער פאר־לירט זיין אינערלאכע ווידערשטאנד קראפט און וועט פאלן א קרבן פון דעם לייכטסטן אינציידענט.

פארקערט, זיינען דאָ מענשן אלטע, שוואכע און קראנקע, אָבער מיט א שטארקן ווילן צום לעבן, מיט אט דעם ווילן באזיגן זיי אפּט דעם מלאך־המות אין דאָ. קריטישסטע מאָמענטן פון זייערע לעבנס.

ניט אומזיסט קעמפט די מאָדערנע מע־דיצינישע וויסנשאפט קעגן קראנקהייטן מער דורך אנטוויקלען די ווידערשטאנד־קראפט פון׳ם חולה, ווי דורך מעדיצינען צו היילען די קראנקהייטן.

* * *

ווען מענשן ריידן וועגן אייביקייט פון מענשלאכע ווערק און מענשלאכע שאפונ־גען, ריידן זיי ניט וועגן אבסאָלוטער אייביקייט, — אזא זאך איז ניטא אין די מענשלאכע באגריפן.

ניט נאָר שטארבט יעדער יחיד, נאָר די גאנצע מענשהייט און אלע וועלטן מוזן פריער אדער שפּעטער אונטערגיין. דיי טעג פון אונזער ערד זיינען פאקטיש געציילט; אזויפיל צענטליקער אדער הונדערטער מיל־ליאָנען יאָר, און פון איר וועט קיין זכר ניט בלייבן.

און אוואדע זיינען ניט אייביק קיין פעלקער, — אפילו ״דאָס אייביקע״ אי־דישע פאלק וועט מוזן פריער אדער שפּע־טער אונטערגיין.

און נאָך ווייניקער אייביק זיינען שפּראכן, — אפילו ביי די גאָרמאלסטע פעלקער פון דער וועלט מאכן זייערע לע־בעדיקע שפּראכן דורך אין משך פון הונ׳־דערטער יאָרן אזא עוואָלוציע, אז מען מוז אפּט אָנקומען צו וויסנשאפטלאכע פאר־שונגען צו געפינען די קרובה׳שאפט צווי־שען דער אור־שפּראך און דער אָפּגע־שטאָרבענער.

(אגב איז דער בעסטער מיטל צו קאָנ־סערווירן א שפּראך — פארמאיזינרן זי און קאָנאָניזירן זי, א לעבעדיקע שפּראך אין פאלקס מויל מוז זיך אויסטראָגן, — רויטיקער, אנטוויקלען זיך און קריגן א נייעם פנים).

* * *

עס קומט אויס, אז אונזער נאנצער מענשלאכע האוועניש האָט קיין זינען ניט.

דער יחיד וואָלט געדארפט קעמפן פאר זיין ערגעץ אין א ווינקל און פגר׳ן מיט א מיתה משונה, — ער וועט דאָך אלצאיינס דארפן שטארבן.

דאָס פאלק האָט ניט געדארפט קעמפן פאר זיין עקזיסטענץ, ווייל סוף־כל־סוף וועט עס דאָך מוזן אונטערגיין.

די מענשהייט האָט געדארפט אפּאָזן אין ליעצעס אז לאָזן זיך אויף הפקר, ווייל אין אזויפיל מיליאָן יאָרן אדום וועט זי מוזן אונטערגיין.

און, אויף וויפל׳ס איז דאָ א ווילן הינ־טער דער באוועגונג פון׳דער ערד, האָט ער געדארפט לאָזן זיך דרעמלען, און זאָל די ערד גיין צום טייוול, — זי וועט אלצ־איינס מוזן אונטערגיין.

* * *

עס זיינען דאָ יחידים וואָס באהאנדלען אזוי זייער פערזענלאכן לעבן, — ווערן זיי באטראכט פאר אבנארמאלע, פסיכיש קראנקע מענשן.

ביי אונז זיינען דאָ אידן אסימילאטאָרן; באטראכט טזיי חיים גרינבערג און איך ווי מענשן מיט א ווייניק אנטוויקלטן אחריות געפיל, — אין אפשר טאקע אויך ווי קרוינקלאכע מענשן, וואָס ווייטיקן זיך אין א דאקטאר.

זייענן דאָ מענשן בכלל וואָס זיינען הפקר מענשן און וואָס האָבן ניט אין זי־נען קיין טובת הכלל, — חיים־גרינבערג, א מענש מיט שטארק אנטוויקלטע עטיש רעליגיעזע געפילן, באטראכט זיי זיכער ווי מינדערווערטיקע מענשן, וואָס פארדי־נען קוים דעם ערנהאפטן נאָמען מענש, — כאָטש ער וויים דאָך, אז די מענשהייט וועט אלצאיינס אונטערגיין.

פארוואָס זשע רעדט עס חיים גרינבערג אזוי אומפארנאנטוואָרטלאך וועגן דעם אומפארמיידלאכן אונטערגאנג פון אידיש (אין זיין רעדע אויף דער קאָנווענשאָן פון א. נ. א. פּ. וואָס ווערט איצט אָפּגעהאלטן אין מאָנטרעאל), און פארוואָס איז ער עס אזוי גרייט אָנצונעמען דעם מלאך־המות מיט אָפענע ארעמס, אָן קאמף?

איז ער גרייט אזוי אונטערגעבן זיך צום מלאך־המות פון זיינע נאציאָנאלע און מענשלאכע אידעאלן?

מער וועגן דעם — מאָרגן.

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

ווייצמאן מוז רעזיגנירן פאָדערט ״היינט״

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך ״איטא״)

ווארשע, מאי 21 (איטא). — ״דר. ח. ווייצמאן מוז גלייך רעזיגנירן״, שרייבט היינט גאנליב אין ״היינט״. ער זאגט:

״ס׳איז שווער פאר א ציוניסט ארויס־צוזאגן אזעלכע ווערטער, באזונדערס נאָך דעם ווי ער האט יארן־לאנג געשטיצט ווייצמאנס פירערשאפט. דאס טוט זיכער ווי די ציוניסטן, וואס פילן דעם גרעסטן דרך־ארץ פאר די פעאיקייטן און טאלאנט פון דעם גרויסן פירער. דער גורל האט אבער געוואלט, אז ווייצמאן זאל לייגן זיין נאנצן גלויבן און עוטרוי אויף דעם בריטישן פאלק. ער האט אונז אלעמען באאיינפלוסט מיט אט דעם עוטרוי.

״איצט מוז ווייצמאן רעזיגנירן. ניט צור־ליב זיינע אייגענע פעלערן, נאר צוליב ענגלאנדס. ניט ווייצמאן האט פארפירט די ציוניסטן, נאר די ארבעטער פארטיי האט פארראטן ווייצמאנען, באהאנדלענ־דיק דעם ציוניסטישן פירער אויף אן אופן, ווי קיין פרידריקע רעגירונג האט ניט געד־וואג טצו טאן״.

—(::)—

ווייצמאן מוז רעזיגנירן פאָדערט ״היינט״

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך ״איטא״)

ווארשע, מאי 21 (איטא). — ״דר. ח. ווייצמאן מוז גלייך רעזיגנירן״, שרייבט היינט גאנליב אין ״היינט״. ער זאגט:

״ס׳איז שווער פאר א ציוניסט ארויס־צוזאגן אזעלכע ווערטער, באזונדערס נאָך דעם ווי ער האט יארן־לאנג געשטיצט ווייצמאנס פירערשאפט. דאס טוט זיכער ווי די ציוניסטן, וואס פילן דעם גרעסטן דרך־ארץ פאר די פעאיקייטן און טאלאנט פון דעם גרויסן פירער. דער גורל האט אבער געוואלט, אז ווייצמאן זאל לייגן זיין נאנצן גלויבן און עוטרוי אויף דעם בריטישן פאלק. ער האט אונז אלעמען באאיינפלוסט מיט אט דעם עוטרוי.

״איצט מוז ווייצמאן רעזיגנירן. ניט צור־ליב זיינע אייגענע פעלערן, נאר צוליב ענגלאנדס. ניט ווייצמאן האט פארפירט די ציוניסטן, נאר די ארבעטער פארטיי האט פארראטן ווייצמאנען, באהאנדלענ־דיק דעם ציוניסטישן פירער אויף אן אופן, ווי קיין פרידריקע רעגירונג האט ניט געד־וואג טצו טאן״.

—(::)—

געזעטלעכע אידישע ארבעטער אין פּאָלין

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך ״איטא״)

ווארשע, מאי 21 (איטא). — ״דר. ח. ווייצמאן מוז רעזיגנירן״, שרייבט היינט גאנליב אין ״היינט״. ער זאגט:

״ס׳איז שווער פאר א ציוניסט ארויס־צוזאגן אזעלכע ווערטער, באזונדערס נאָך דעם ווי ער האט יארן־לאנג געשטיצט ווייצמאנס פירערשאפט. דאס טוט זיכער ווי די ציוניסטן, וואס פילן דעם גרעסטן דרך־ארץ פאר די פעאיקייטן און טאלאנט פון דעם גרויסן פירער. דער גורל האט אבער געוואלט, אז ווייצמאן זאל לייגן זיין נאנצן גלויבן און עוטרוי אויף דעם בריטישן פאלק. ער האט אונז אלעמען באאיינפלוסט מיט אט דעם עוטרוי.

״איצט מוז ווייצמאן רעזיגנירן. ניט צור־ליב זיינע אייגענע פעלערן, נאר צוליב ענגלאנדס. ניט ווייצמאן האט פארפירט די ציוניסטן, נאר די ארבעטער פארטיי האט פארראטן ווייצמאנען, באהאנדלענ־דיק דעם ציוניסטישן פירער אויף אן אופן, ווי קיין פרידריקע רעגירונג האט ניט געד־וואג טצו טאן״.

—(::)—

ווייצמאן מוז רעזיגנירן פאָדערט ״היינט״

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך ״איטא״)

ווארשע, מאי 21 (איטא). — ״דר. ח. ווייצמאן מוז גלייך רעזיגנירן״, שרייבט היינט גאנליב אין ״היינט״. ער זאגט:

״ס׳איז שווער פאר א ציוניסט ארויס־צוזאגן אזעלכע ווערטער, באזונדערס נאָך דעם ווי ער האט יארן־לאנג געשטיצט ווייצמאנס פירערשאפט. דאס טוט זיכער ווי די ציוניסטן, וואס פילן דעם גרעסטן דרך־ארץ פאר די פעאיקייטן און טאלאנט פון דעם גרויסן פירער. דער גורל האט אבער געוואלט, אז ווייצמאן זאל לייגן זיין נאנצן גלויבן און עוטרוי אויף דעם בריטישן פאלק. ער האט אונז אלעמען באאיינפלוסט מיט אט דעם עוטרוי.

״איצט מוז ווייצמאן רעזיגנירן. ניט צור־ליב זיינע אייגענע פעלערן, נאר צוליב ענגלאנדס. ניט ווייצמאן האט פארפירט די ציוניסטן, נאר די ארבעטער פארטיי האט פארראטן ווייצמאנען, באהאנדלענ־דיק דעם ציוניסטישן פירער אויף אן אופן, ווי קיין פרידריקע רעגירונג האט ניט געד־וואג טצו טאן״.

—(::)—

ווייצמאן מוז רעזיגנירן פאָדערט ״היינט״

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך ״איטא״)

ווארשע, מאי 21 (איטא). — ״דר. ח. ווייצמאן מוז גלייך רעזיגנירן״, שרייבט היינט גאנליב אין ״היינט״. ער זאגט:

״ס׳איז שווער פאר א ציוניסט ארויס־צוזאגן אזעלכע ווערטער, באזונדערס נאָך דעם ווי ער האט יארן־לאנג געשטיצט ווייצמאנס פירערשאפט. דאס טוט זיכער ווי די ציוניסטן, וואס פילן דעם גרעסטן דרך־ארץ פאר די פעאיקייטן און טאלאנט פון דעם גרויסן פירער. דער גורל האט אבער געוואלט, אז ווייצמאן זאל לייגן זיין נאנצן גלויבן און עוטרוי אויף דעם בריטישן פאלק. ער האט אונז אלעמען באאיינפלוסט מיט אט דעם עוטרוי.

״איצט מוז ווייצמאן רעזיגנירן. ניט צור־ליב זיינע אייגענע פעלערן, נאר צוליב ענגלאנדס. ניט ווייצמאן האט פארפירט די ציוניסטן, נאר די ארבעטער פארטיי האט פארראטן ווייצמאנען, באהאנדלענ־דיק דעם ציוניסטישן פירער אויף אן אופן, ווי קיין פרידריקע רעגירונג האט ניט געד־וואג טצו טאן״.

—(::)—

ארעסטירטע אידן פון זעלבסטשוץ ווערן געפייניקט אין בוקארעסט

בוקארעסט, מאי 21 (איטא). — די ניין אידן פון טארנופרומאס, ארעסטירט פאר שטעלן זיך קעגן די פּוליטישע כוליגאנעס ווען יענע האבן אטאקירט די אידן פון שטעטל, ווערן באהאנדלט אין טורמע ווי שווערע קרימינעלע פארברעכער. זיי זיי־נען געשמידט אין קייטן, און זייערע קעפּ זיינען אָפּגעגאלט געווארן.

די ארעסטירטע אידן זיינען ספּעציעל פאטאָגראפירט געווארן מיט שטעקנס אין זייערע הענט, וואס וועט ווארשיינלאך פּראָווארירן פון׳ם פּוליערס פון די ווערטער. פיר ניט־אידישע דעפּוטאטן האָבן אויף א פּריוואטן אופן אונטערגעזוכט דעם ענין און קלייבן זיך איצט צו אינטערפּעלירן די רעגירונג.

מסודענטן ארויסגעשיקט אויס־צופאָרשן אידישע לאגע אין סאָוועטישע שטעטלאך

מאסקווע, מאי 21 (איטא). — פערציק אידישע סטודענטן פון מאסקווער אונ׳־ווערסיטעט זיינען ארויסגעשיקט געווארן פון׳ם קאמיטעט קיין אוקראינע און ווייס־רוסלאנד. אונטערצוזוכן די עקאָנאָמישע לאגע אין די אידישע שטעטלאך.

די אונטערזוכונג וועט דינען דעם קאמ־יטעט אין׳ם באזיס פאר פלעגען פון עקאָנאָ־מישן ווידעראויפבוי פון אידישע שטעטלאך

טריידס און לייבאר קאונסיל וועט פאדערן א באשטימטע שטעלונג צו אימיגראציע ביי די קאנדידאטן

אין די קומענדיקע פעדעראלע וואלן וועט דער הינער טריידס און לייבאר קאונ־סיל פאדערן פון יעדן קאנדידאט, וואס וועט ארויסגעשטעלט ווערן פון וועלכער עס איז קין ביידע הויפּט פארטייען, אז זיי זאלן אָנגעבן דייטלאך זייער שטעלונג צו די פראגן פון ארבעטסלאָזיקייט און אימיגראציע. די ווערן פאדערן פון די קאנדידאטן, אז זיי זאלן נוטהייסן דעם פּלאן איבערצוגעבן די גאנצע אימיגרא־ציע פראגע צו א ספּעציעלער קאמיסיע, וואס זאָל באשטיין פון פארטרעטער פון דער אינדוסטריע, אינדוסטריעלער ארבע־טערשאפט און דער רעגירונג.

אזא באשלוס איז איינשטימיק אָנגענו־מען געווארן אויף א זיצונג פון׳ם הינ־טריידס און לייבאר קאונסיל פון וועלן פאָרגעבראכט ווערן פאר׳ן הויז פאר דער דריטער פארלעזונג.

טאָמאס זאָגט פאָראיס וואוקס פון ארבעטסלאָזיקייט אין ענגלאנד

לאָנדאָן, מאי 21. — די ארבעטער רע־גירונג האָט זיך ווידער קוים גערעטעט פון א דורכפאל, ווען די פראגע פון אר־בעטסלאָזיקייט איז אויפגעהויבן געווארן אין הויז. איר מערהייט איז געווען בלויז 15 שטימ

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

דער אימיגראנטן-הילף פאראיין

אמעריקאנער (איינשליסנדיק קאנאדער) אידישע אָרגאניזאציעס האלטן זייער ווייניק פון באשיידנקייט. זעלבסטרעקלאמע איז א ווייטיקער עלעמענט אין אונזער געזעלשאפטלאך לעבן. די אומבאדייטנדיקסטע אָרגאניזאציע, וואָס האָט צו טאָן מיט גאנץ אומוויכטיקע לאקאלע ארבעטן, קאָן כיי אזוי מאכן אזא טומל, גלייך ווי אָן איר וואָרט געהאנגען די גאנצע עק. זיסטענץ פונ'ם אידישן פאָלק. די קלענסטע, אומבאדייטנדיקסטע ארבעט ווערט פראָקלאמירט ווי "נאָבעלע" ארבעט, אין יעדע אָרגאניזאציע וואָס טוט אזעלכע קומט מיט מענות און תביעות, און מיט גרויסע פרעטענזיעס צו דער אידישער גאס, פאדערנדיק איסשליסלאכע אויפמערקזאמקייט, גלייך ווי קיין אנדערע וואָרטן גאָר ניט געווען.

די גרויסע וועדטער אין די גרויסע פרעטענזיעס האָבן שוין לאנג פארלאָרן זייער וואָג. די אידישע גאס איז אזוי געוויינט געווארן צו זיי, אז זיי זיינען געווארן א וואָכעדיקע זאך און מאכן מער קיין רושם ניט. דאָס טרייבט די אידישע אָרגאניזאציעס צו שרייען נאָך העכער, און די וואָס האָבן די פעאיקייט איבערצושרייען די אנדערע, קריגן טאקע דעם גרעסטן חלק פון אויפמערקזאמקייט. — און דאָס האָט לחלוטין ניט צו טאָן מיט די געזעלשאפטלכע פארדינסטן פון דער באטרעפנדיקער אָרגאניזאציע.

אויב אָבער דער עולם האָט זיך צוגעוויינט צו באציען זיך גלייכגיל־טיק צו די שרייענדיקע זעלבסטרעקלאמעס פון געוויסע אָרגאניזאציעס, סיידן זיי קאָנען איבערשרייען אלע אנדערע, מוז ער זיך אָבער באציען מיט נאָך מער גלייכגילטיקייט צו אזעלכע קערפערשאפטן, וואָס טוען זייער אר־בעט אויף א באשיידענעם אופן. דער איינדרוק אויפ'ן עולם דארף זיין, אז באלד ווי אן אָרגאניזאציע פארשרייט ניט די וועלט וועגן זיך, מסתמא האָט זי ניט וואָס צו זאָגן וועגן זיך.

דאָס איז אן ערנסטע קראנקהייט אין אונזער געזעלשאפטלאכן לעבן. דאָס שטעלט אויעך ביי אונז אין פאדערונגען אומוויכטיקע אין אומבאדייטנדיקע טעמיקייטן וואָס האָבן פעאיקע אדוואָקאטן, אין פארשטיסן אין הינטערגרונט וויכטיקע נאציאָנאלע ארבעטן. די דאָזיקע קראנקהייט פאר־דינט א באזונדער באהאנדלונג; וואָס מיר ווילן אָבער איצט, איז צו דערמאָ־נען דאָ א וויכטיקע אידישע אָרגאניזאציע, וועלכע ווערט ביי אונז כמעט ווי איגנאָרירט צוליב איר באשיידנקייט.

מיר מיינען דעם אידישן אימיגראנטן-הילף פאראיין, — אן אָרגאני־זאציע פון גוזאלדיקער באדייטונג פאר דעם קאנאדער אידישן ישוב און אויך פאר די אידן פון יענער זייט ים, וואָס זוכן א צוטריט צו די קאנאדער טויערן. — אן אָרגאניזאציע פון נאציאָנאלער באדייטונג.

וויכטיקער ווי די עמיגראציע פראגע פאר די אידן אין די מזרח אייר־ראָפּייאישע לענדער, איז נאָך אפשר די אימיגראציע פראגע פאר אונז, קאָ־נאדער אידן. אונזערע קולטורעלע, עקאָנאָמישע און אפילו פאָליטישע פאָ־זיציעס דאָ אין א לאנד היינגען אָפּ אָן א צופלוס פון פרישן בלוט. אָן דעם צופלוס וועט דער קייס פון אלע אונזערע אינסטיטוציעס אויעקגעשטעלט ווערן אין צווייפל אין די עקזיסטענץ פונ'ם דערווייל קליינעם אידישן ישוב וועט ניט זיין געזיכערט.

פאר די לעצטע צען יאָר, מיט אלע אימיגראציע באשרייענקונגען, האָבן מיר פארט צוגעקראָגן פינף-און-פערציק טויזנט נייע אידישע אימי־גראנטן. דער געוויינס פילט זיך אויף אלע געביטן פון אונזער געזעלשאפט־לאכן לעבן. און באזונדערס אפשר ביי אונז אין מערב קאנאדע, וואו דער "שוב איז נאָך יונג און האָט ערשט לעצטנס אָנגעהויבן באפעסטיקן זיינע פּאָזיציעס.

עס איז אלגעמיין באקאנט, וואָס פאר א גרויסע ראָל דער אימיגראנטן הילף פאראיין האָט געשפילט אין דעם אראָפּברייינגען פון די דרייי מיט א האלבן טויזנט פליכטלינגען אהער אין לאנד. אריינסקריינגדיק פאר דעם די דערלויבעניש פון דער רעגירונג. עס איז אָבער אפשר ווייניק באקאנט, אז ווען ניט דער פאראיין וואָלט א גרויסער טייל פון די איבעריקע צוויי־און־פערציק טויזנט אימיגראנטן קיינמאָל ניט געקומען אין די איינגלאנד "פארשפּאָרענע לאנד", וואָס קאנאדע איז פאר זיי געווען.

דער פאראיין האָט פאר די אימיגראנטן געטאָן א גרויסע הומאניטאָ־רע ארבעט. ער האָט זיי ארויסגעהאלפן מיט ראט און טאט פון דעם מאָ־מענט וואָס זיי האָבן זיך געווענדעט נאָך וויזעה. ביז זיי זיינען דאָ איינגע־אָרדנט געווארן. ער האָט כמעט יעדן איינעם פון זיי באשיצט פון שווינדלער וואָס לויערן אויפ'ן אָרימען "גרינעס" אימיגראנטן. ער האָט זיי געגעבן דעם ערשטן קבלת-פּנים ביי זייער אָנקומען אינ'ם פרעמדן לאנד. און ער האָט זיי געהאלפן איינאָרדענען זיך דאָ און ווערן נוצלאכע בירגער און נוצלאכע מיט־גלידער פון דער אידישער געמיינשאפט.

טויזנטער פון די דאָזיקע אימיגראנטן זיינען פארהאלטן געווארן אין די פּאָרטן, אממייסטן צוליב טעכנישע קליינקייטן. אין זייער "גרינקייט" און הילפלאָזיקייט איז פאר זיי געשטאנען דעפּאָרטאציע, — א שרעקלאכע קאטאסטראָפע פאר יעדן אימיגראנט. דער פאראיין האָט זיי געהאלפן אויס־גלייכן זייערע שווערקייטן, און מיט זייער קליינע אויסנאמען זיינען זיי גע־רעטעט געווארן פון דעפּאָרטאציע און האָבן זיך כיז איצט שוין איינגעאָר־דענט דאָ אין לאנד.

ווען ניט דער אימיגראנטן-הילף פאראיין, וואָס האָט געהאלטן א וואכזאם אויג אויף די אינטערעסן פון יעדן אימיגראנט, וואָלטן די שווערי־קייטן פאר די עמיגרירנדיקע געווען אזעלכע גרויסע און די ליידן אזעלכע שווערע, אז ווייניק פון זיי וואָלטן געוואגט צו נעמען דעם ריסק צו פאָרלאָזן די אלטע, אפילו חרוב'ע היים, און צו לאָזן זיך אהער.

לויט'ן באריכט ביי דער קאָנפערענץ פונ'ם פאראיין אָפּגעהאלטן אין מאָנטרעאל לעצטן זונטאָג, האָבן זיינע פארשטייער פאר'ן לעצטן יאָר בלויז באגעגנט 466 שיפן אין 392 אימיגראנטן צוגן. 64 אימיגראנטן זיינען פאר־האלטן געווארן, און בלויז 3 זיינען דעפּאָרטירט געווארן, — די איבעריקע זיינען מיט דער הילף פונ'ם פאראיין ארייגעלאָזן געווארן אין לאנד.

דאָס איז פאר זיך אליין א ריזיקע ארבעט. — אָבער דאָס איז דאָך בלויז א קליינער טייל פון דער ארבעט, איינגעטאָן פונ'ם פאראיין. פון די 3,874 אידישע אימיגראנטן וואָס זיינען פאר דעם יאָר ארייגעקומען אין לאנד האָט כמעט יעדער איינער געקראָגן זיין דערלויבעניש דורכ'ן פאראיין און כמעט יעדער איינער איז געווען אונטער זיין אויפזיכט די גאנצע צייט, ביז ער איז דאָ איבערגעגעבען געווארן צו זיינע קרובים, און, אין א סך פאלן, האָט דער פאראיין אים געהאלפן און וועט נאָך העלפן צו געפינען באשעפ־טיקונג.

אָט די קאָלאָסאלע ארבעט ווערט אויפגעטאָן אויף א שטילן, באשיי־דענעם אופן, כמעט אויסשליסלאך דורך פרייוויליקע, ניט באצאלטע ארבע־טער, אָן טומל און אָן רעקלאמעס. נאָכמער: די ארבעט ווערט דורכגעפירט פאקטיש אָן עפנטלאכע קאמפּיינס, און איין גאָס ווייס, ווי אזוי אָט די מענשן קריגן די נויטיקע געלט מיטלען פאר זייער ארבעט.

לאָמיר אמווייניקסטנס אנערקענען די דאָזיקע גרויסע ארבעט. געטאָן אויף אזא באשיידענעם אופן, אין לאָמיר געדינקען, אז אויב דער רוף צו אונז וועט קומען פאר הילף, אז די ארגאניזאציע פארדינט עס פיל מער ווי א סך אנדערע, וואָס האָבן די פּאָזיציע צו מאכן טומל און זעלבסטרעקלאמע

לאָמיר אנערקענען און געדינקען די וויכטיקע ארבעט פונ'ם אימיג־ראנטן הילף-פאראיין.

די שרעקלאכע ליידן ביים שמוגלען די כינעזישע גרעניץ

(ספּעץ. פאר "א. וו. דורך "איטא")

(א בריוו פון כארבין)

פון א. פאגוועזשער

נאכדעם ווי דער סאוועטיש-כינעזישער קאנפליקט האָט זיך ליקווידירט און ס'איז געשלאָסן געווארן שלום, די מיליטער פון ביידע צדדים זיינען אָפּגעצויגן געוואָר צור־ריק פון די גרעניצן — האָט זיך פאר די לעצטע פאר חדשים אנגעפאנגען פון דאָס ניי מיט אן אומגעהויערן טעמפּ די וואָק־כאָאליע פון גרעניץ-שווארצן. צווישן די, וועלכע לאָזן זיך שווארצן דעם גרעניץ דורכ'ן ווייטן מזרח קיין כינא געפינען זיך פיל רוסישע אידן. יעדער וואָך קומען אָן קיין כארבין צענטליקער אידן, וועלכע ס'רוב גנב'ענען אומלעגאל דאָס סאוועטי־שע גרעניץ דורכ'ן טייך אמור (פון בלאָגאָ־וועשטשענסק-פּאָגראניטשנע) און דורך דער מזרח וואָרדווּאָסטאָק-גראָדעקאָוואָר־פּאָגראניטשנע. די אנגעוויזענע נעענטערע וועגן זיינען פאר דער לעצטער צייט זיי־ער שטארק באוואכט און הענסכט געפער־לאך. חוץ די שטרייענע שמירה מצד דער סאוועטישער גרעניץ-וואָך טרעפט כסדר דאָס די גרעניץ-שווארצער ווערן באראבע־וועט פון כונכוזן-באנדעס אדער די וועלכע האָבן קיין אויסקויף געלט און פאלן אריין צום כינעזישן גרעניץ-וואָך — ווערן זיי ארויסגעגעבן צוריק די סאוועטישע באַ־אמטע. די געפענגענעיס אין ניקאָלסק-אר־סוריסק און וולאָדיוואָסטאָק זיינען איבער־פילט מיט ארויסגעגעבענע גרעניץ-שווארצער. אין נאָך מער איז איבערפילט דאָס גע־פענגעניש אין בלאָגאָוועשטשענסק. די אנ־געוויזענע וועגן ווערן דאריבער אויסגעמי־טען פאר דער לעצטער צייט אין דער וועלט־כער לאָזט זיך שווארצן די גרעניץ אין גע־צוואונגען אינגאנצן זיך איבערצוגעבן אויף חפקר אין די חענט פון די "אָרבערפירער" שמוגלער און קאָנטראָבאנדיסטן. פון זיי־כערהייט קליבן אויס די לעצטע פאר זיי־ער גרויסע געלטן די ווייטסטע און פאר־וואָרפנסטע וועגן, איבער אור-וועלדער, בערג און טאָלן. דעם גרעניץ-שווארצער קומט אויס אפטמאָל דורכצושניידן צו פיס שרעקלאכע ווייטענישן אינ'ם געגנט פון די טייכן אוסורי, סונגאַטש, די ווייל־דע אזערא בּאַקאָ, ערטער וואו מ'הערט ניט זעלטן דאָס וויאָן פונ'ם אויסרישן טי־גער און אמורער וואָלף.

דער ווייט-מזרח'שער גרעניץ צווישן כי־נע און סאוועט רוסלאנד צייט זיך אויף א שטח פון עטלאכע טויזנט קילאָמעטער. ביידע לענדער גרעניצן זיך דורכ'ן ריזיקן טייך אמור, אויססרוי און א גאנצן ריי קלענערע טייכן וועלכע שליינגלען זיך איבער דאָס לייגנ פונ'ם אויססרוי און אמורער אייזנבאָן-לייניעס. ס'איז קלאָר, דאָס אזא מין ריזיק לאנגער ראיאָן קאָן ניט באוואכט ווערן ווי געהעריק איז. די גרעניץ-שווארצער קערן זיך אום דאָס רוב פון וולאָדיוואָסטאָק צוריק צו מערב, צוטייל־נען אראָפּ אין א פינסטערע נאכט אויף איינע פון די קליינע פארווארפענע אייזנ־באָן-סטאנציעס פון אלטסוריער אייזנבאָן (צווישן וולאָדיוואָסטאָק און כאבאראָווסק) און גייען אריבער דאָס טייך וועלכער טיילט אָפּ די סאוועטישע טעריטאָריע פון דער כינעזישער און ציט זיך אויפ'ן גאנצן מיט דער אייזנבאָן לייניע. ווייטער זיינען די טייכן און אזערעס באדעקט מיט א דיקן אייז, אין יענע צייט, אין דער וואנדערער געפינט זיך דאָס אויסגעגעבן אין אלטסוריער. אין דער "פאנזע" וועלכע געפינט זיך 46 קילאָמעטער פונ'ם אייזנבאָן-לייניע אָפּ מען זיי נאָך געזעגן און האָבן זיך געלאָזן ווייטער. נאָר די וועל־כע זיינען שפּעטער געפאנג נאָך זייערע טריט האָבן שוין אויף דעם נאנצן ווייט־טערדיקן וועג קיין שום שפּור פון זיי ניט געקאָנט געפינען.

כאראקטעריסטיש איז דער פאקט דאָס דער גרעסטער טייל פון די וועלכע לאָזן זיך אלאנגען דאָס גרעניץ דורך די ווייטסטע מדבריות פון אוסורא און מאנדזשורע זיינען אנגעקומען פונ'ם אייראָפּייאישן רוסלאנד. זעלטן ווער פון די מזרח סיבירער איינוואוינער וועלכע ווייסן גוט די נא־טור און כאראקטער פון דער טייגא און סיבירער מדבר מיט אירע איינוואוינער און וואנדערער — וועלן זיך לאָזן אויף די אנגעוויזענע געפערלאכע וועגן, אויב די נעענטסטע און זיכערסטע וועגן זיינען גוט באוואכט און געווארן ניט זיכער, וועלן די וועלכע זיינען אליין געפערלאכע און טונ־קעלע פערזענלאכקייטן.

איינצעלנע פאלן פון קרבנות אויף די אנגעוויזענע ווייסטעניש, אויף די וועגן און שטעגן צווישן די אוסורישע און מאנדזשורישע גרעניץ-מדבריות דערוויסט מען זיך יעדן טאָג, נאָר פאר דער לעצטער צייט זיינען געווען פאלן, דאָס גאנצע גרו־פּעם זיינען פארשוואונדן געווארן און לען ווייסט ניט קיין שפּור פון זיי. ניט לאנג האָבן די אנגעקומענע פון יענעם וועג גע־באכט די טרויעריקע יהדעה דאָס 5 אידן האָבן זיך ארויסגעלאָזן פון וולאָדיוואָסטאָק זיינען אראָפּגעשטיגן אויף איינע פון די פארווארפנסטע האלב-סטאנציעס פון אוס־סוריער אייזנבאָן. אין דער "פאנזע" וועל־כע געפינט זיך 46 קילאָמעטער פונ'ם אייזנבאָן-לייניע בקל מען זיי נאָך געזעגן און האָבן זיך געלאָזן ווייטער. נאָר די וועל־כע זיינען שפּעטער געפאנג נאָך זייערע טריט האָבן שוין אויף דעם נאנצן ווייט־טערדיקן וועג קיין שום שפּור פון זיי ניט געקאָנט געפינען.

ניט רעכענענדיק די ניט-אידישע גרעניץ שווארצער, וועלכע באשטייען מערסטנס־טייל פון אנהייגגער פונ'ם אלטן רעזשים, געוועזענע פריצים און הויכע באאמטע, קו־לאקעס אין בכלל אויסגעשפּראָכענע שוני־אים פון דעם נייעם רוסלאנד — מוזן מיר אָבער קאָנסטאָנטירן, דאָס דער גרעסטער טייל פון די גרעניץ-שווארצער פון די אידן באלאנגען צו א גאנץ אנדער קאטעגאָרע און ס'איז קיין סספּ ניט, דאָס ווען זיי וואָלט ווייס זען דער גרויסער געפאר מיט וועלכער אזא גליטשיקער וועג איז פאר־בונדן וואָרטן זיי זיך קיין גוט מישב גע־ווען און אויפגעהערט צו טראכטן וועגן אזעלכע געפערלאכע אונטערנעמונגען. דער גרעסטער טייל אידן גרעניץ-שווארצער, וועלכע ס'איז געלונגען בשלום אריבערצו־גיין — זיינען אדער מענשן מיט געלט, אונטערנעמער און האנדלס לייט, וועלכע לעצטע קיינמאָל ניט רויזיקירן דאָס לעבן און זיך לאָזן איבער די ווייט געפערלאכע מדבריות און סאָפּקעס. די אנגעקומענע פונ'ם אייראָפּייאישן רוסלאנד זיינען דאָס רויב מענשן היציקע, מיט צעשרויפּטע נער־ווען, פארלאָזן זיך און גלייבן יערן אוואנ־טוריסט און טרויען זיך אָן מיט זייער לעבן און פארמעגן צו איטלאכער טונקע־לער פערזענלאכקייט. די רעזולטאטן זיי־נען דאריבער זייער טרויעריקע, ניט ווייניק פון זיי האָבן זייערע לעבנס פארלוירן פאר די לעצטע עטלאכע חדשים אויף יע־נער זייט פון דער כינעזישער טעריטאָריע, ניט ווייניק פון זיי האָבן זייערע פון אמעריקע. דאָס גילט נאָר אלץ דער פּסוק "העלף זיך אליין", וועלכער ווערט באגליין דורך זיין ברודער-פּסוק: "מיינט יור אָן ביזנעס." אין ריכטיק אידיש — באאזרג דיינע אנגעלעגענהייטן פון דעם דאָס דאָס ערשט גערעדט וועגן דער גייסטיקייט (אין — די לופטקייט) פון אונזער טעריטאָ־ריע. פאקטיש אָבער האָבן די אידן אויס־געפירט אלע מלוכה-פונקציעס, אין די פארשייד־נסטע פארמען, דורך דער פריי־ווילליקער געזעלשאפטלאכקייט. אלע אונ־זערע אינגעלעגענהייטן אין אינגעפונדעווענע רעזידענצן זיינען חרוב געווארן, און מיר האָבן איצט צו בויען די נייסטע רעזידענץ פון געזעלשאפטלאכקייט אין א לאנד, וואָס איז אין תוך א געזעלשאפטלאך . . .

הגם דער ערשטער אינדרוק העגנט אָפּ פון פּשוט'ע צופאלן, דאך באצי איך זיך צו אים, ווי צו א מין נביאות, ווי צו דער פארבארגענער האנט, וועלכע צייכנט אָן פאר אייך דעם מאָטאָ, פון וועלכן איר וועט זיך שוין ניט באפרייען. איך האָב צו אים פּשוט א מיסטעריעזע באציאונג, ווייל איך אים איבערגעבן אין אָט דעם ערשטן איינ־דרוק.

איר ווייסט שוין, אז איך האָב באזוכט ניו-יאָרק צום צווייטן מאָל. די זכרונות און פארלעלן רייסן זיך ארויס במילא אין מיי־נע נייע באאָבאכטונגען. אָט שוויטס פאר מיר ארויס נאָר דער ערשטער איינדרוק ביי דעם ערשטן ארייזקומען קיין ניו-יאָרק. איך בין דאן געקומען פון יאפאן, במילא האָב איך געזען צוערשט דיר מערב-ברעגן פון צפון אמעריקע און קיין ניו-יאָרק אריין מיט דער באן.

ווי נאָר עס האָט אנגעהויבן שאריען אויף טאָג, האָב איך אומגערודיק אריינ־געקלאפּט זיך אין פענסטער פון וואגאן, צו זען דעם אנקומענ'דיקן ניו-יאָרק. הייזער און הייזער, א גאס ניט צו זען. זיינען די הייזער הויך? זיכער, איך באווייז ניט אפילו דורכצוצויילן די שטאָקן. איך פיל דאָס אָבער ניט . . . און מערקווירדיק, וואָס פאר א געשיקטע האנט האָט דורכ־געליינט די רעלסן! — אומעטום גייט דורך די באן פארביי דעם הינטערגרונט פון די הייזער. שפּעטער האָב איך מיך דערוואוסט דעם סוד — די מייסטע ניו־יאָרקער הייזער האָבן גארניט קיין פאָ־דער-גרונט (פאסאד איז א צו אידל וואָרט דאָ צו געבריוכן) פאר אייערע אויגן לויפן דורך גרויע אָדער טונקעלע וועגנס, ארומגע־רינגען מיט ניט קיין געפארבטע אייזערנע טרעפּ צו באוואָרנען פאר דעם פאל פון א שרפה, חלילה, לויטער אונטערשלאָק.

מיין צוג איז אָנגעקומען זעקס א וויגער. איך האָב ניט געהאט קיין געדולד און גע־וואָלט גלייך אָנזעען די שטאָט. אָפּגע־שטעלט דיר זאָגן אויס'ן וואקזאל און גע־לאָזט זיך בלאָנדזשען צופיס. באמערקט פונדערווייטנס די וואָלווארט בילדינג — קנאפּע זעכציק שטאָק הויך, — צו יענער צייט דאָס גרעסטע הויז אין אמעריקע. — און געלאָזט זיך אהין. אָט אזוי בין איך ארומגעקראָכן א פאר שעה איבער דעם האנדלס צענטער פון ניו-יאָרק — איבער דעם נידעריקן טייל פון בראָדוויי און אי־בער זיינע ארומיקע גאסן. דער הונגער האָט מיר דערמאָנט וועגן תכלית און איך האָב באשלאָסן צו לאָזן זיך צום אידישן בראָדוויי, וועלכער הייסט איסט-בראָדוויי, אויסציגעפינען 'שלום'ס קאָפּע". אום אי־בערצוגייסן און צו טרעפן דאָרט מיינע פריינט. אָפּשטעלנדיק אן עלטערן איר מיט א לאנגער באָרד, פרעג איך דעם וועג. ער האָט מיר אנגערופן עטלאכע גאסן. פון מיין איבערפרעגן האָט ער פארשטאנען, דאָס איך בין א פרעמדער און ער האָט מיך געפרעגט: "פון וואנען זענט, איר פון פי־לאדעלפיע, באסטאן? " — "ניין", — "פון וואנען זשע? " אויף מיין ענטפער — "ערשט געקומען פון רוסלאנד" — האָט דער איד א פאטש געטאָן מיט די הענט און אויסגערופן: "שומו שמים, היינטיקע גרינע, ערשט אריין אין לאנד און דאָס קריכט שוין ארום אליין איבער די גאסן!" אָט די לעצטע ווערטער האָבן זיך איינ־געקריצט מיין מח אויף שטענדיק. ווען איך וויל אָנהויבן "מוסר'ן" די אויגענערוי־טע, שווימט פאר מיר דורך די געשיכטע פון די לעצטע 30-40 יאָר אימיגראציע יאָרן. ניט אומזיסט זיינען אזויפיל טערען פארגאָסן געווארן ביי דיר אָפּגעגעבן דיר מיט דער אלטער היים. וואָס פאר א שווערן וועג האָבן די דאָזיקע געלייטערטע נשמות באדארפט דורכמאכן, ביז זיי האָבן זיך אויסגענעריגט. ניט נאָר א טראָכט: קליין שטעטלדיקע אידן, וועלכע האָבן (פיל פון זיי) ניט געזען אין די אויגן קיין באן אפי־לו, האָבן געמוזט ווערן אייראָפּייער ערשט אין אמעריקע און גראד אין איר גרעסטער שטאָט, ניו-יאָרק. — דערמיט וועלן פאר־ענטפערט ווערן פיל קשיות.

איך בין מוחל דעם אלטיטשקן פאר דעם צו לאנגן וועג וואָס ער האָט מיר אנגעווי־זען. דערווייל האָב איך געזען די רייזענ־נ־סטאָנס, אַרטשאַרדס און העסטערס נאָסן, ווידער אמאָל: דאָר ערשטע אין זכרון. ווייזט מיר אויס צו זיין סימבאָליש. איך בין קוים אדורך אלע נאָסן, וועלכע זיינען געווען פארפלייצט מיט האנט וועגענער —אינטערעסענט און אויפקלערן די סאָ־וועטן-רעגירונג וועגן דער טרויעריקער לאָ־גע פון די וועלכע דאר־פן עמיגרירן און וועג־רען געריפן פון זייערע פאמיליעס מעבר לים. ס'איז ניטוועניק אנצואוויין די טרויעריקע פאָלגן פון דער גרעניץ-שווארצער צעריי, וועלכע איז א רעזולטאט פון די שווערקייטן אין באקומען די אויסוואנד־רונגס-פאספארטן פאר די קאטעגאָריעס, וועלכע ווערן גערופן פון זייערע מענער און עלטערן, ברידער און שוועסטער מע־בר לים.

מעגלאך דאָס די סאָוועטן-רעגירונג וועט זיך רעכענען מיט די פאקטן פון דער טרוי־עריקער ווירקלאכקייט.

אפּריל, 1930. (איטא).

ניו-יאָרק

פון ז. מלמד

איר בעט מיך איבערגעבן אין אייער צייטונג דעם איינדרוק, וועלכן עס האָט אויף מיר געמאכט אמעריקע! א שווערע מלאכה פאר מיר, ווארום איך בין שוין געווען אמאָל (צוריק מיט 13 יאָר) אין אמעריקע און האָב שוין אויסגענוצט די טייך אמור, אוססורי און א גאנצן ריי קלענערע טייכן וועלכע פון דאָס נאסס, וועלכע קומט אויף א וויל און זעט פאר א מייל. איצט, צום צווייטן מאָל, קומט מיר אויס בסילא צו רעווידירן מיינע אמאָליקע "פעסטע" מיינונגען, וועלכע זיינען גראד ניט געווען קיין זעלבסט קריטיק. דאָס איז ערשטנס, און השנית בין איך לעת־עתה געווען נאָר אין ניו־יאָרק. אין דער צייט, ווען צום ערשטן מאָל האָב איך געהאט דאָס גליק צו פאָרן פון ים צו ים, דאָס הייסט פון דעם אט־לאנטישן ביז דעם שטילן אקעאן.

סוף-כל-סוף, צי דען איז די איופנאבע פון א גאסט צו פּסק'ענען דוקא, געבן הסכמות און פארשטעלן זיך פאר דעם לאנד חכם, וועלכער ווייסט אלץ בעסער פון אלעמען! איך שטעל זיך א גאנץ באשיידענע איופנאבע: איך וויל קלאָר מאכן פאר זיך אליין מיינע איינדרוקן און איבערלעבונגען און ארויסטראָגן אויפ'ן פּאפּיר. אפשר וועט דאָס האָבן א באשטימ־טען אינטערעס פאר די לעזער. זאָלן זיי מיר נאָר מוחל זיין דעם באשטימען סדר.

אז איצט ערשט א שטיקל הקדמה:

עס איז זייער שווער פאר אן אייראָפּיי־ער צו כאפּן דעם ריכטיקן טאָן, בכדי אויפצונעמען אין זיך אקראט אט דיר אייר־נעגאנרטיקע נייע וועלט, וועלכע איז בלוט פון אונזער בלוט, נאָר א לייבלאכע שוועס־טער און באמת גאָר עפּעס אנדערש: עס מוז אויך קומען אין אנבאטראכט, דאָס די פארבראנענע קנאָכן-געפילן פון דעם יורד לגבי דעם אויפגעקומענעם "פּלעביי" שטערן צו זיין אביעקטיוו.

לאָמיר צוערשט נעמען די הויפּט טענה צו אמעריקע — דאָס פעלן פון טראדיציע און אידייען. איך נעם זיך אָן אויסצו־שטעלן א פיינעם צעטל פון ביישפּילן, וועלכע זאָלן אָן באשטעטיקן, צוליב וואָס אבער אז אומזיסטע טרחה? אמעריקע נויי־טיקט זיך ניט סיי־ווי אין אונזערע טראדי־ציעס. זי האָט פאר זיך א רייכע און גרויי־סע צוקונפט און דאָס איז איר אידייע. א יונגער "באיטשיק" מיט רויטע באקן און שטארקע מוסקולן, וועלכער קוקט עזות'דיק אין דער צוקונפט אריין, קאָן זיך ניט אומקוקן אויף א פרעמדן הויקער פון הינטן.

אט אזוי לייכט וואָלט איך פארטיק גע־ווארן מיט דער דאָזיקער פראגע, ווען איך וואָלט געווען ניט מער ווי אן "אייראָפּיי־ער." בין איך דאָך אבער א איד און אלע חושים אין מיר לאָזן ניט שלום מאכן מיט דעם דאָזיקן בקל אדאָנ. וואָס זיינען (איך) דען אן טראדיציע? זי איז דאָך אלץ פאר אונז. איינגלאך די לופט צו אטעמען. טראדיציע דאָס איז אונזער פאקטישע־לעבנסשטיינגער, דאָס איז אונזער לעבערי־קע געשיכטע, דאָס איז איינגטלאך אונזער אבסטראקטע טעריטאָריע, און א פאָלק, וואָס האָט דעם באגן אונטער זיינע פיס נאָר אין נייסט, קאָן זיך ניט פארגינען דעם לוקסוס צו זיין אמיד אביעקטיוו.

וואָלט נאָך געווען א מעגלאכקייט ארי־בערצופעקלען אלע אכצן מיליאָן אידן, (טוט מיר א טובה און דינגט זיך ניט וועגן דער צאָל אידן אויף דער וועלט; וואָס ארט אייך, וועגן איך וויל גלויבן אין טריעטשס סטאטיסטיק) קיין אמעריקע, וואָלט איך שוין מסכים געווען, מיר זאָלן אָנהויבן אונזער געשיכטע פון דאָס ניי. עס וואָלט אשר אויף כדאי געווען. אגב אין לויף פון דער נאָנצער געשיכטע האָבן די אידן איינ־געוואָרצלט זיך און געשאפן אין די יעניקע לענדער, וועלכע האָבן דאָמינירט פאָלי־טיק, עקאָנאָמיק און קולטורעל. צום באַ־דויערן איז דאָס ניט מער, ווי א פּוסטער חלום. פאקטיש האָבן מיר אין אמעריקע לכל הדעות, ניט מער פון א פערט-חלק אידן. דאָס ווארט אבער פאר דער וועלט האָט אבער גראד אמעריקע . . .

נאָך א וויכטיקער מאָמענט, איבער וועל־כען מען קאָן פיל זאָגן (מיר וועלן אשר דאָס טאָן שפּעטער) און וועלכער איז פאר אונז אונז איינער פון די הויפּט עקרים. איך מיין דעם פעלן פון געזעלשאפטלאכקייט אין אמעריקע. דאָ גילט נאָך אלץ דער פּסוק "העלף זיך אליין", וועלכער ווערט באגליין דורך זיין ברודער-פּסוק: "מיינט יור אָן ביזנעס." אין ריכטיקן אידיש — באאזרג דיינע אינגעלעגענהייטן. מיר האָבן דאָ ערשט גערעדט וועגן דער גייסטיקייט (איר מעגט איצט האָבן אין זינען אלס סינאָנים — די לופטקייט) פון אונזער טעריטאָ־ריע. פאקטיש אבער האָבן די אידן אויס־געפירט אלע מלוכה-פונקציעס, אין די פארשייד־נסטע פארמען, דורך דער פריי־ווילליקער געזעלשאפטלאכקייט. אלע אונ־זערע אינגעלעגענהייטן אין אינגעפונדעווענע רעזידענצן זיינען חרוב געווארן, און מיר האָבן איצט צו בויען די נייסטע רעזידענץ פון געזעלשאפטלאכקייט אין א לאנד, וואָס איז אין תוך א געזעלשאפטלאך . . .

הגם דער ערשטער אינדרוק העגנט אָפּ פון פּשוט'ע צופאלן, דאך באצי איך זיך צו אים, ווי צו א מין נביאות, ווי צו דער פארבארגענער האנט, וועלכע צייכנט אָן פאר אייך דעם מאָטאָ, פון וועלכן איר וועט זיך שוין ניט באפרייען. איך האָב צו אים פּשוט א מיסטעריעזע באציאונג, ווייל איך אים איבערגעבן אין אָט דעם ערשטן איינ־דרוק.

איר ווייסט שוין, אז איך האָב באזוכט ניו-יאָרק צום צווייטן מאָל. די זכרונות און פארלעלן רייסן זיך ארויס במילא אין מיי־נע באאָבאכטונגען. אָט שוויטס פאר מיר ארויס נאָר דער ערשטער איינדרוק ביי דעם ערשטן ארייזקומען קיין ניו-יאָרק. איך בין דאן געקומען פון יאפאן, במילא האָב איך געזען צוערשט דיר מערב-ברעגן פון צפון אמעריקע און קיין ניו-יאָרק אריין מיט דער באן.

ווי נאָר עס האָט אנגעהויבן שאריען אויף טאָג, האָב איך אומגערודיק אריינ־געקלאפּט זיך אין פענסטער פון וואגאן, צו זען דעם אנקומענ'דיקן ניו-יאָרק. איך האָב ניט געשיכטע פון דאָס ניי. עס וואָלט אשר אויף כדאי געווען. אגב אין לויף פון דער נאָנצער געשיכטע האָבן די אידן איינ־געוואָרצלט זיך און געשאפן אין די יעניקע לענדער, וועלכע האָבן דאָמינירט פאָלי־טיק, עקאָנאָמיק און קולטורעל. צום באַ־דויערן איז דאָס ניט מער, ווי א פּוסטער חלום. פאקטיש האָבן מיר אין אמעריקע לכל הדעות, ניט מער פון א פערט-חלק אידן. דאָס ווארט אבער פאר דער וועלט האָט אבער גראד אמעריקע . . .

נאָך א וויכטיקער מאָמענט, איבער וועל־כען מען קאָן פיל זאָגן (מיר וועלן אשר דאָס טאָן שפּעטער) און וועלכער איז פאר אונז אונז איינער פון די הויפּט עקרים. איך מיין דעם פעלן פון געזעלשאפטלאכקייט אין אמעריקע. דאָ גילט נאָך אלץ דער פּסוק "העלף זיך אליין", וועלכער ווערט באגליין דורך זיין ברודער-פּסוק: "מיינט יור אָן ביזנעס." אין ריכטיקן אידיש — באאזרג דיינע אינגעלעגענהייטן. מיר האָבן דאָ ערשט גערעדט וועגן דער גייסטיקייט (איר מעגט איצט האָבן אין זינען אלס סינאָנים — די לופטקייט) פון אונזער טעריטאָ־ריע. פאקטיש אבער האָבן די אידן אויס־געפירט אלע מלוכה-פונקציעס, אין די פארשייד־נסטע פארמען, דורך דער פריי־ווילליקער געזעלשאפטלאכקייט. אלע אונ־זערע אינגעלעגענהייטן אין אינגעפונדעווענע רעזידענצן זיינען חרוב געווארן, און מיר האָבן איצט צו בויען די נייסטע רעזידענץ פון געזעלשאפטלאכקייט אין א לאנד, וואָס איז אין תוך א געזעלשאפטלאך . . .

איר ווייסט שוין, אז איך האָב באזוכט ניו-יאָרק צום צווייטן מאָל. די זכרונות און פארלעלן רייסן זיך ארויס במילא אין מיי־נע באאָבאכטונגען. אָט שוויטס פאר מיר ארויס נאָר דער ערשטער איינדרוק ביי דעם ערשטן ארייזקומען קיין ניו-יאָרק. איך בין דאן געקומען פון יאפאן, במילא האָב איך געזען צוערשט דיר מערב-ברעגן פון צפון אמעריקע און קיין ניו-יאָרק אריין מיט דער באן.

ווי נאָר עס האָט אנגעהויבן שאריען אויף טאָג, האָב איך אומג

אויף פרעמדע וועגן

א שפאנענדער ראמאן פון די ליידן און קאמף פון דעם אידישן וואנדערער

פון דר. ל. ב—ן

(פארטזעצונג)

— צעוויינט ? — האט באריס איבער־גערעדט, און זיין קול האט א ציטער גע־טאן. די ליפּן האבן א ציק געטאן און די אויגן זיינע האבן זיך פארצוינט מיט טרע־רען.

ער האט אפגעקערט דעם קאפּ פון ליי־באׅ, איז א ווײַלע געשטאנען, סטארענ־דיק זיך צו באהערשן, דאן האט ער ווידער ארויסגערעדט :

— יאָ, קיין וואונדער ניט, וואס ער האט זיך צעוויינט . . . א געטרייער מענש . . . איבערגעגעבן געווען צו מיר מיט לייב און זעל . . . פופצן יאר אים אויף א פלאץ געהאלטן . . . זיין זון אבראשא'ן האב איך אויך געגעבן אויף הוצאות קיין אמעריקע . . . א ליאדאק א יונג געווען . . . יעדן טאג האט ער געמוזט כאפּן פון מיר זיין פארציע פעטש . . . א ניט האט ער אלץ געטאן קידער ווידער...

ליידעט איר פון פארשטאָפּונג ?

אומצייליקע הייל־מיטלען זיינען אד־ווערטייזט פאר פארשטאפונג. א סך העל־פען פאר דעם מאמענט אבער זיי שאפן א געוואוינהייט וואס מוז פארטגעזעצט ווערן. אנדערע אנטהאלטן קאלאמעל און געפערלאכע מינעראלע דראגס, וואס פאר־בליבן אין קערפּער באזעצן זיך אין זיינע טיילן און פאראורזאכן קראמפּס און לאזן איבער א שלעכטע נאכווירקונג.

מיידט אויס לוברי־קאציע אויל וואס שמירן בלויז אויס דאס איינגעוויי און דערמוטיקן דער נאטורס מאשין צו ווערן פייל.

א רייגער גרינצייג אפּפיר מיטל אוא ווי קארטער'ס ליטל ליווער פּילס, באׅ־האנדלען צארט דעם לעבער, דער מאגן ארבעט גוט, דאס איינגעוויי ווערט אפּ־גערייניקט אין דער פארשטאפונג גיפט פארשווינדט, דער מאגן, לעבער און גע־דערים זיינען איצט אקטיוו און דער סיס־טעם האט פארגעניגן פון א ריכטיקער טאגליכער ווירקונג. ביי אלע דראגיסטן 25ס. און 75ס. רויטע פעקלאך.

7

איר באקומט דעם ווערט פאר אייער געלט ווען איר קויפט באקינגהאם סיגארעטס. באקינגהאם סיגארעטס זיינען די קילסטע, מילדסטע סיגארעטס וואס מען קאן באקומען . . . די סיגארעטס מיט דעם ארינגעלן באצויבערנדן פלייוואר, גלאט, גוטער געריך און צופרידנ־שטעלנד — יעדער באקינגהאם סיגארעט איז א נייער פארגעניגן צו דעם רויכערער. באקינגהאמס זיינען גע־מאכט ריכטיק און ג ע ה א ל ט ן ר י כ ט י ק פון דער פעקטאָרי ביז צו דעם רויכערער. ביי דעם פאטענטירטן באקינגהאם פעקעדזש. באקינגהאם סיגארעטס זיינען דורכאויס קוואליטעט. די בעסטע אויסגעקליבענע טאבער קאָס וואס ווערן געגוצט אין זייער אויסשליסלאכן בלענד זיינען צו קאסטבאר צו דערלויבן דעם געברויך פון קופּאָ־נען אדער פרעמיעס. דערפאר זאגן מיר — קיינע קופּאָנען — איינגאנצן קוואליטעט.

20 for 25

איך

12 for 15c

50 סענט א פונט

"די מיראקל וועקס"

רייניקט און פאָלישט

געמאכט אין מאניטאָבא

פארקויפט פון

DONER & COPP

הארדווער, פיינט, גלאז, וואל פייפער, עלעקטרישע סופּלייס און א. וו.

PHONE 57 066 — 847 MAIN STREET

דעליווערים געמאכט אין אלע טיילן פון שטאט

אין זיינע געראנקען האט אויפגעלעבט אבראשא פאדליעין, דער "יונג", ווי ער האט יענעם געקאנט און "דרך ארץ גע־לערנט" מיט צען יאר צוריק, ווען יענער האט ביי אים געדינט . . . אט שטייט ראכט זיך יענער פאר אים אין קאנטאר, א בחור א יאר צוויי און צוואנציק מיט דער היטל אין האנט, מיט דער רויטער טשופּרינע איבער'ן שטערן, מיט'ן רוקן אויסגעבויגן און קוקט אויף אים מיט זיר־נע כיטרע אויגן, און ווארט אויף זיין באפעל . . .

— הייס איינשפאנען דעם פערד אב־ראשא, און פאר אריבער צו ריטנבערג'ן און ברייגנ מיר א פראבע פון דעם אפּן...

— דעם ווראגעם איינשפאנען, גאס־פאדין עטינבערג ? — פרעגט יענער מיט א גנב'ש קול.

— דעם בולאנעס, פאדליעין. דעם אלטן ! — טוט ער א געשריי אויף אב־ראשא'ן, — דו ווייסט, דאכט זיך, באל־וואן, אז אויפ'ן ווראגעם פארט קיינער ניט, אויסער מיר אליין . . .

— טאק טאטשנא — ענטפערט אב־ראשקא מיט א שולדיקער מינע, און לויפט ארויס פון קאנטאר.

און אט זעט ער דאכט זיך, יענעם אריינקומענדיק אין קאנטאר מיט דער פראבע קאדן אין א קליינעם און ווייסן זעקעלע.

באריס עפנט דאס זעקעלע, נעמט פון דארט ארויס א הייפל קאדן און קוקט אז יענעם מיט בייזע אויגן.

— פון וואס פאר א קאדן האסטו גע־בראכט א פראבע, פאדליעין ? — פרעגט ער יענעם.

יענער קוקט אים אן צעשראקן און שטאמלט.

— איר האָ טנעזאנט, גאספּאדין עטינ־בערג . . .

— איך האב דיר געזאגט, דו זאלסט מיר ברייגנען א פראבע פון קאדן, האב איך געמיינט, פראבוואסט דו, דו זאלסט מיר ברייגנען אי פון דעם טרוקענעם קאדן און פון דעם סערמאלאטע ! . . . און דו האסט מיר געבראכט נאר פון דעם טרו־קענעם — האט באריס גענומען שריי־ען.

—טאק טאטשנא ! — האט אבראשא געשטאמלט.

— טאק טאטשנא ! — האט אים אי־ערגעקרימט באריס — אבראשקא — פאדליעין, אל מאל טוסטסו פארקערט ! פאשאל, סווינטוך — האט ער א געשריי געטאן און אים א פאטש געטאן אויבער'ן רויטן קאפּ : — מארש נאך דער פּראָ־בע !

אבראשא האט צעמישט געקוקט אויף אים און, שמייכלענדיק מיט טא הינטישער מינע, האט ער געשטאמלט :

— טאק טאטשנא !

און איז ארויסגעלאפן פון קאנטאר.

דאן האט זיך באריס דערמאנט און דער סצענע, ווען יענער, אבראשא, האט זיך געזעצט מיט אים, מיט אכט יאר צוריק, פאר יענעמ'ס אפּפאָרן קיין אמע־ריקע . . . באריס סהאט יענעם אויף הוצאות געגעבן, א נייעם אנצוג יענעם געקויפט.

— זייט געזונט, האספּאדין עטינבערג — האט אבראשא געזאגט, קושנדיק אים און אנזונט'ן די הענט.

און באריס'ן האט זיך געראכט, אז ער הערט נאך איצט דייטלאך אבראשא'ס קול און פילט נאך איצט יענעמ'ס פייב־טען קוש אויף זיין האנט.

(פארטזעצונג — טסטס)

אנאנסירן פאראייניקונגס פלענער פון טאקעטס און אימפּיריאל טאבעקא קאמפּאנים

פאר עטלאכע יאר צייט האט אן אמע־ריקאנער קארפּאריישאן געהאט דעם קאנטראל אויף די ארדינארי שערס פון דער טאקעטס טאבעקא קאָ. לימיטער.

איצט באטן מיר אז צו די פארבליבענע שערהאלדערס פון דער טאקעטס טאבעקא קאמפּאני, לימיטער, וועלכע זיינען פאק־טיש אלע קאנאדער, אן אויסבייט פון שערס אין די אימפּיריאל טאבעקא קאמפּ. אה קאנאדע לימיטער, אויף א מער גינ־סטיקערן באזיס ווי די טערמינען פון אונ־זער אפּשאן, און וועלכע די דירעקטארן פון ביידע קאמפּאנים רעכענען אז דאס איז בענעפיטירנדיק צו זייערע שערהאל־דערס אין פון נאציאנאלן אינטערעס, טוט עס דערווארבן דעם קאנאדער קאנטראל פון דער טאקעט טאבעקא קאָ. לימיטער.

דער פאלגנדער נאטיס צו שערהאל־דערס איז ארויסגעשיקט געווארן פון דער טאקעט טאבעקא קאָ. לימיטער, האמילי־טאן, אנט.

די טאקעט טאבעקא קאָ. לטד.,

פרעזידענט אפיס,
האמילטאן, קענעדא,
מאי 10, 1930.

צו די שערהאלדערס פון דער טאקעט טא־בעקא קאָ., לימיטער.

ביי א מיטינג פון אייערע דירעקטארן וואס איז הייינט אפּגעהאלטן געווארן איז איבערגעגעבן געווארן אן אנבאט פון דער אימפּיריאל טאבעקא קאָ., לימיטער. צו אפּקויפן אלע אויסשטייענדיקע ארדינארי שערס פון טאקעט טאבעקא קאמפּאני, לי־מיטער. אייערע דירעקטארן ראטן אייך אנצונעמען דעם דאזיקן אנבאט.

פאר יעדער ארדינארי שער פון טאקעט טאבעקא קאָ. לימיטער, אינדאפּסירט אין דעליווערט צו דער קענעדיען בענק אה קאמערס, אין מאנטרעאל, טאראנטא אדער האמילטאן, דעם אדער פאר דעם 12טן יוני, 1930, וועט אויסגעביטן ווערן 30 שערס פון דעם ארדינארי סטאק פון אימפּיריאל טאבעקא קאמפּאני אה זענע־ריקאנער קארפּאריישאן געהאט דעם קאנטראל אויף די ארדינארי שערס פון דער טאקעטס טאבעקא קאָ. לימיטער.

איצט באטן מיר אז צו די פארבליבענע שערהאלדערס פון דער טאקעט טאבעקא קאמפּאני, לימיטער, וועלכע זיינען פאק־טיש אלע קאנאדער, אן אויסבייט פון שערס אין די אימפּיריאל טאבעקא קאמפּ. אה קאנאדע לימיטער, אויף א מער גינ־סטיקערן באזיס ווי די טערמינען פון אונ־זער אפּשאן, און וועלכע די דירעקטארן פון ביידע קאמפּאנים רעכענען אז דאס איז בענעפיטירנדיק צו זייערע שערהאל־דערס אין פון נאציאנאלן אינטערעס, טוט עס דערווארבן דעם קאנאדער קאנטראל פון דער טאקעט טאבעקא קאָ. לימיטער.

דער פאלגנדער נאטיס צו שערהאל־דערס איז ארויסגעשיקט געווארן פון דער טאקעט טאבעקא קאָ. לימיטער, האמילי־טאן, אנט.

די טאקעט טאבעקא קאָ. לטד.,

פרעזידענט אפיס,
האמילטאן, קענעדא,
מאי 10, 1930.

צו די שערהאלדערס פון דער טאקעט טא־בעקא קאָ., לימיטער.

ביי א מיטינג פון אייערע דירעקטארן איז איבערגעגעבן געווארן אן אנבאט פון דער אימפּיריאל טאבעקא קאָ., לימיטער. צו אפּקויפן אלע אויסשטייענדיקע ארדינארי שערס פון טאקעט טאבעקא קאמפּאני, לי־מיטער. אייערע דירעקטארן ראטן אייך אנצונעמען דעם דאזיקן אנבאט.

פאר יעדער ארדינארי שער פון טאקעט טאבעקא קאָ. לימיטער, אינדאפּסירט אין דעליווערט צו דער קענעדיען בענק אה קאמערס, אין מאנטרעאל, טאראנטא אדער האמילטאן, דעם אדער פאר דעם 12טן יוני, 1930, וועט אויסגעביטן ווערן 30 שערס פון דעם ארדינארי סטאק פון אימפּיריאל טאבעקא קאמפּאני אה זענע־קענעדא לימיטער ארדינארי סטאק איז איצט אויף א 9 פּראָצענט באזיס וואס איז צאלבאר אין פערטל יערלאכע דיווידענטן פון איינס און דריי פערטל פּראָצענט צוזא מען מיט א פינאלן דיווידענט פון 2 פּראָ־צענט נאכ'ן שלוס פון יעדן פיסקאלן יאר.

די דירעקטארן און מענערדזשמענט פון אייער קאמפּאני א צאל פון די גרעס־טע שערהאלדערס זיינען איינשטימיק מיט דעם דאזיקן אנבאט, און זיי ראטן די שערהאלדערס אנצונעמען דעם דאזיקן אנבאט.

איפּרניכטיק אייערער,
האווארד ס. אמבראסן,
פרעזידענט

פון דער פראָווינץ

סאסקאטון

סאסקאטון בויט זיך איצט אין אלע טיילן פון שאטש. דער דאזיקער פאקט ווערט אנגענומען ווי א באוויין אז די גע־בוי פּראגראס וואס איז אפּגעשאצט געווא־רען פון ח. מ. וועיער "סיטי בילדינג אינ־ספּעקטאר" וועט לייכט דערגרייכט ווערן הייינטיקן יאר. מר. וועיר האט נאך פון אנפאנג סעזאן פאראויסגעזאגט אז אין סאסקאטון וועט הייינטיקן יאר אויסגעגע־בען ווערן זיבן מיליאן דאלאר אויף גע־ביידעס.

אפּעטיטנע כשר'ע מאלצייטן אין סאסקאטון

פיינסטע דעליקאטעסן תמיד אין סטאק.

GORDON'S DELICATESSEN & FISH STORE

325-20th St. West, Saskatoon, Sask.

מייסאָן און ריש

הענרי הערבערט

סטענפאָרד

פּיאנאָס

פאָנאָגראפס

ראדיאָס

נאָטן

רעקאָרדס

MASON & RISCH

LIMITED

120 SECOND AVE. N.

SASKATOON

ווען אין סאסקאטון

שטייט אין

WINDSOR HOTEL

1st Ave. and 20th St. E.

הייסע און קאלטע וואסער
יוראפּעיאישער פּלאן. באקוועמע רייסס
דור עלים, איינגנטימער

ארבעטער באשעפטיקט ארום דער טעכניקאל סקול

לעצטן פרייטאג האט זיך אנגעפאנגען די ארבעט אויף דער נייער געביידע פון דער טעכנישער הייי־סקול. די ערשטע אר־(דערלויבענישן צו בויען געביידעס), אויף

ביז דעם זעכצנטן מאי, זיינען אין סאס־קאטון ארויסגעגעבן געווארן פערטיסס צום סוף מאי פון לעצטן יאר, זיינען אין סאסקאטון ארויסגעגעבן געווארן "פער־מיטס" אויף צוויי מיליאן, 300 טויזנט און 603 דאלאר. דער לעצטער האט איינגע־שלאסן די פערמיטס פאר אייניקע פון די גרויסע פּאבליק געביידעס וואס זיינען דא אויפגעבויט געווארן לעצטן סעזאן.

ביז דעם 16טן מאי זיינען אין סאסקא־טון ארויסגעגעבן געווארן פערמיטס אויף 217 הייזער און עס ווערט דערווארטעט, אז הייינטיקס יאר וועלן דא אויפגעבויט ווערן פינף הונדערט הייזער. פון די ארויס־געגעבענע פערמיטס זיינען 114 מאדערנ־נע וואוינונגען. די ארויסגעגעבענע פער־מיטס אויף גרויסע געביידעס שליסן איין דעם קענעדיען נעשאנאל האטעל, דייזוויס דייריי עקסטענשאן, ראקסי טעאטער, א קירך און ס. פּ. קרעסדושי סטאר.

—(::)—

ארבעטער באשעפטיקט ארום דער טעכניקאל סקול

לעצטן פרייטאג האט זיך אנגעפאנגען די ארבעט אויף דער נייער געביידע פון דער טעכנישער הייי־סקול. די ערשטע אר־(דערלויבענישן צו בויען געביידעס), אויף

איר קאנט קריגן אייער לאנדרי געוואשן ביי יעדער פון אונזער באדינונג דורך בלויז אפּרופון 2093. לאנטרי פונקטן קאָ־נען דאס שיקן ביי מעיל אדער עקספּרעס און אדרעס וועלן פּינקטלאך אטענדעט ווערן.

CHRISTIE LAUNDRY
Phone 2093 — Saskatoon, Sask.

פאלם דיירים לימיטעד

דיסטריביוטארן פון

ריינער — פרישער — אפּעטיזירנדער

מילך

פאלם פוטער

פונקט אזוי גוט ווי אלע אנדערע פאלם דיירי פּראָדוקטן

צוגעשטעלט צו אייער היים יעדן טאג.

טעלעפאָן 3832 — 3175

Palm Dairies Limited

SASKATOON, SASK.

עדמאָנטאָן

איקאָר טעטיקייט אין עדמאָנטאָן

אזוי ווי פאר־א־יאר האבן מיר דער־גרייכט די קוואטא פון 500 דאלאר, וועלכע זיינען אויף אונז ארויסגעלייגט געווארן פון נאצ. אפּיס צום 150 טויזנט דאלאר קאמ־פּיין, האבן מיר ביי זיי געפונען לייטע־ליקייט אין די אונז, און הייינטיקן יאר האט מען אונז קוואטירט מיט 1000 דא־לאר צום 200 טויזנט דאלאר קאמפּיין וועלכן דער איקאר פירט איצט דורך.

צי אונז וועט זיך איינגעבן צו שאפן די אויף אונז ארויפגעלייגטע סומע איז נאך פארלויפיק שווער צו זאגן. וואס מיר האָ־בען אבער שוין אויפגעטאן איז פאלגנדעס. ביז מיט א פאר וואכן צוריק איז שוין אוועקגעשיקט געווארן אויף דעם חשבון 306 דאלאר געזאמלט דורך פארשייד־דענע קליינע אונטערנעמונגען און דאניישאנס.

אויך דעם פארגאנגענעם זונטאג איז אפּ־געטאן געווארן א וואונדערלאך שטיקל אר־בעט פון דער קליינער גרופּע איקאר טוער. אויף דעם זונטאג איז געווען באשטימט צו דורכפירן א הויז־צו־הויז זאמלונג, ווען מען איז אבער אויפגעשטאנען דעם זעלבן

עדמאָנטאָן

Darling's Drug Stores
LIMITED

אלבערטאס גרעסטע דראגיסטן

וועלן זיין צופרידן צוצושטעלן אייערע פאדערונגען

אין

פרעסקריפּשאָנס
טואלעט ארטיקלען
דראגס

נומער 3 סטאר
JASPER AT 102ND STREET

נומער 4 סטאר
10137 101ST STREET

PHONE 1633 or 4777

EDMONTON, ALTA.

מצבות

אונזערע עקספּערטן וועלן דעזיינען מצבות און מאנומענטן לויט אייערע איינגענע באשרייבונגען. אונזערע פּריי־זען זיינען זייער מעסיקע.

ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE CO.
Limited

10702-101st ST. — EDMONTON

The Freeman Co. Ltd.

אלבערטא דיסטריביוטארן

האדסאָן "גרעיט 8"

עסעקס "די טשעלענדזשער"

צוויי בוכשטאבלאך נייע קארס

גרעסערע באקוועמלאכקייט

מער אויסגעצייכנטקייט

מער קראפט — ווייניקער פּיועל

אויף דער אויסשטעלונג

Edmonton — 9906-107th Ave. — Phone 1972

Calgary — 107- 6th Ave. E. — Phone M 3236

פאר א בעסערן סארט שיך ריפּיירינג

KENWARD'S

SHOE REPAIR SHOP

טעלעפאָן 4265

10045-101A Ave. Edmonton, Alta.

לאמבער און בילדער'ס סופּלאיס

קוילן און האלץ

אפּשאצונגען מיט פארגעניגן געגעבן אויף ריפּעיר ארבעט אדער אויף נייע געביידעס

מיר האלטן א פולשטענדיקן סטאק פון לאמבער און בילדערס סופּלייס.

טעלעפאָנירט 3456 אָדער 4454

THE MONARCH LUMBER CO. LTD.

AVE. L. & 20TH STREET - SASKATOON, SASK.

עדמאָנטאָן

סטודענטן!

אויב איר זייט פאראינטערעסירט צו פאדרינען אן עקסטרא איינקומענדס פאר א טייל פון אייער צייט, אין אייער שטאט, דורך רעפּרעזענטירן אונז און פארקויפן אדווערטייזמענטס ווי אויך האבן דעם אויפזיכט איבער די סוב־סקריפּשאנס, וועלן מיר זיין צופרידן צו הערן פון אייך.

שרייבט צו "דאס אידישע וואָרט", אדווערטייזינג דעפּארטמענט.

סאסקאטון

פארלאנגט א יונגן סטודענט צו מאכן עקסטרא געלט צו העלפן זיך אליין צו פארענדיקן זיין שטודיום.

מיר זוכן א פארטרעטער צו פארקויפן אונזער צייטונג, ווי אויך אדווערטייזמענטס אין אייער שטאט. בלויז א טייל פון אייער צייט איז נויטיק פאר דעם.

פאר ווייטערדיקע איינצעלהייטן שרייבט צו "דאס אידישע וואָרט", אדווערטייזינג דעפּארטמענט, וויניפּעג.

ניו־יאָרק

(שלוס פון זייט 2)

טער נייגעריקייט. אלץ ווי געווען. אפשר עטוואס ריינער. דערפאר האבן זיך גע־וואַרפן שטארק אין די אויגן אויף יעדן טריט און שריט די "קאפּעטערעס". איך האב דערקאנט די אלטע פּלעצער; דאס האט מען אויפגעשטעלט די אלטע קאפּע־טערעס אזעלכע פרעס־און־טרינק־אויף־שנעל־רעסטאראנען, וועלכע זיינען דאך אנגעפילט מיט ריזיקע פּארציעס פון אלע מאכלים, ניט אויף צו שטילן דעם הונגער, נאר אנצופּאקן מאגן־טשעמאראנעס, במ־קום די געוועזענע זייער נעמיטלאכע סאָ־לונס, וואו די ניט־פארמעגלאכע פלעגן פארברענגען פאר 5 סענט ביי א גלאז ביער מיט צובייסנס. אז מען שמועסט "פּראהיבישאן" אי זיין שייך.

טרערן אינזל, פּראהיבישאן און פרע־סארניעס, — אט דאס האט מיר צוגעשיקט דאס מזל ביי דעם צווייטן אריינקומען אין דעם זעלבן דאון־טאון (נידעריקער טייל פון שטאט) ניו־יארק.

לאמיר זיך באפרייען פון די שאטנס פון דעם ערשטן איינדרוק און לאמיר כא־פּען א ברייטערן קוק אויף דער גרעסטער און מערקווירדיקסטער שטאט פון דער וועלט.

איך וועל עס טאן — אין דעם צווייטן ארטיקל.

אויסגעשפּעטע כחות־

ווען די געדרוון ווערן אויסגעשפּילט

עס איז א געוויינלאכע זאך צו זיין סיר נאר א טאג ארבעט אבער איר רוס און שלאפס און איר זייט גרייס פון נייער ענערגיע און קראפט פאר נאך א טאג ארבעט.

אבער ווען איר זייט אין פארלויף פון דער נאכט אומרואיק און איר שטייט אויף סיר און פארמאטערט און איר באגעגנט מיט שרעק דעם נייעם טאג, איז צייט צו נעמען "סטאק" פון איי־ער געזונט.

צי עס איז א רעזולטאט פון דעם איבערפלוס אין פארלוסט פון געדרוון ענערגיע, ווערט צוליב זארג, אדער קראנקהייט וואס מאטערט אויס איי־ער געדרוון סיסטעם וואס הויבט אן צו באגרעפירן, איז עס די העכסטע צייט צו באקומען דעם אויפ־כוי פּראצעס וואס ווערט עטאבלירט דורך דעם געברויך פון דר. טשייסעס "נערוו פוד".

Dr. Chase's Nerve Food

דער בעסטער פאר דעם אויפבוי פון דעם כלופּ און נערוון

כלוטיקע טעג

ראמאן פון אידישן לעבן אין דער צייט פון די ערשטע יאָרן פון דער וועלט מלחמה

פון י. נאָרמאן

(פאָרטזעצונג)

די זון איז אויפגעגאנגען אין מזרח זייט, אבער דער וועג פון לאווין איז גע־ווען זוי אויסגעשטאָרבן, עס איז אָן ער־געץ ניט געווען צו זעען קיין לעבעדיקן מענש, דען אין די קליינע אידישע שטעט לאָך פון פוילן, ווייסן אויך די גויאים פון יום כפור און זיי פאָרן ניט ארויס אין דעם טאג.

און אזוי איז מאריע נאָכגעגאנגען דעם פאָליאק איבער דעם שמילן וועג ווייניגער דיק און בעטנדיק פאר איר קינד.

ענדלאך האט פאן בושעווסקי פאַרלאָרן זיין גערולר און ער האט האסטיק זיך אומווענדיק צו דער ווייניגער פרוי האט ער אויסגערופן:

— גיי צום טייוול! — איך האב דיר שוין געזאגט, אז דו קאנסט ניט וויסן וואו דיין זון איז. איך וועל עס דיר ניט זאגן.

דאָ האט מאריע'ס פאַרצווייפלונג דער־גרייכט צו דער העכסטער שטופע און זי האט אויסגערופן:

— נוט, אויב דו האסט ניט מיט מיר קיין רחמנות, וועל איך מיט דיר אויך קיין רחמנות ניט האבן. דו זאלסט וויסן, יאן, אז איך גיי צוריק אין שטעטל און מעלד די דייטשן אז דו האסט אונטערגע־צונדן פרידלאנדערס הויז אביער זייערע קעפ. דו האסט אויך אונטערגעצונדן די שטאל, אין וועלכן זייערע פערד זיינען פאַרברענט געווארן. איך האב דאָס גע־זעען מיט מיינע אייגענע אויגן, נאר דו האסט נאכדעם ארויפגעוואָרפן א בלבול אויף די אידן. איך וועל דערציילן די דייטשן אז דו ביסט אויא פאַררעטער צו זיי, ווי דו ביסט געווען א פאַררעטער צו די רוסן, ווען דו האסט אריינגעפירט דעם שונא אין שטעטל. יא, דאָס אלעס וועל איך דערציילן. איך וועל זיין גרויזאם צו דיר ווי דו ביסט צו מיר.

דער דיקער פנים פון יאן בושעווסקי איז געווארן בלוי פון צאָרן און די אויגן זיינען אים אזוי ווי אויסגעקראָכן פון די לעכער. ער האט ניט געקאָנט אויס־רעדן קיין וואָרט, דען זיין האלז איז אים געווארן ווי פאַרשנורעוועט, ער האט נאר ארויסגעשטויסן א ברום אזוי ווי א ווילדע חיה און אין נעקסטן אויגנבליק האט ער אויפגעהויבן זיין פויסט און מיט זיין גאנצן אימפעט האט ער געגעבן א זעץ דער אריסער פרוי איבער'ן קאָפּ.

די אומגליקלאכע פרוי האט קוים באַ־וויזן אוירסצוישטויסן א געשריי און איז געפאלן צו דער ערד; אבער דאָס צע־קאכטע בלוט פון דעם ווילד צערייצטן פאן בושעווסקי האט נאָך אין ניט גע־שטילט און ער האט איר א זעץ געטאָן מיט'ן פוס.

ערשט ווען ער האט דערזעען, אז די אומגליקלאכע פרוי רירט זיך ניט, איז ער פלוצלונג געקומען צו זיך און עס איז אים באפאלן א שרעק.

ער האט זיך צוגעבויגן צו איר. די אומגליקלאכע, זיין אמאָליקע אידישע גע־ליבטע, איז געלעגן מיט געשלאָסענע אויי־גען און אירע געזיכטסציגע פאַרקרימט מאכט מיט פאן בושעווסקי, וועלכער איז דאָך געווען א פריץ און האט געלעבט רייך.

באלד האט אבער די שיינע און איי־דעלע יאַרווינגע דערזעען אין וואָס פאר א צרה זי איז אריינגעפאלן, דען יאן בר־שעווסקי האט זיך ארויסגעוויזן אלס א ווילד־ער טיראן. ער האט זיין יונגע פרוי געפייניקט, איר דערנידעקט, פאר אירע אויגן האט ער געפירט ליבעס בריוו מיט אנדערע פרויען און ער פלעגט זיך פאר איר שטענדיק באַרימען וויפיל פרויען און מיידלאך ער האט אין זיין לעבן פאַרפירט.

די יונגע פרוי איז אין דער ערשטער צייט געווען גוואלדיק אויפגערעגט, ווען זי האט עס געמוזט צוזעען, און איין מאל ווען ער האט מיט א געלעכטער איר גע־צוואונגען צוצוקוקן צו זיין שענ־לאכער אויפפירונג מיט איר איינענער קאמער מיידל האט זי: פאני יאַרווינגע, געפרואוט מאכן א גרויסן סקאנדאל, נאכדעם צו זי אבער צו אלעס געוואוינט געווארן, זי איז געווארן גלייכגילטיק און . . .

עס איז דאָ א שפּריכוואָרט, אז דער מאן מאכט פון דער פרוי, וואָס ער אליין איז. און קיינמאָל האָט זיך עס ניט ארויס געוויזן אזוי אמת ווי ביי די בושעווסקי'ס.

די איידעלע, די שיינע פאני יאַרווינגע האט, צוזעענדיק איר מאנ'ס אויפפירונג, האט זי זיך אינגאנצן פאַרוואונדלט אין אזא פערזאן ווי ער איז געווען. זי האט אויך אָנגעהויבן פירן־ליבקע ליבעס און א. וו. עס האט אויסגעזעען ווי זי וואָלט אים געוואָלט איבערשטייגן, נאר זי האט געמוזט זיך האלטן אין צוים, ווייל פאן בושעווסקי איז געווען צופיל אייפערזיר־טיק אויף איר.

אבער זי האט געטראָגן אויף אים אן אומענדלאכן האס אין זי האט נאר גע־ווארט אויף א געלעגנהייט, אז זי זאָל אים קאָנען באמת ווערן פאלש, און זי איז געווען זיכער אז די דאָזיקע געלעגנ־הייט וועט קומען. זי איז דאָך א שיינע יונגע פרוי. וועלכער מאן וועט איר ניט ליבן.

(פאָרטזעצונג קומט)

יאפאנעזישער אפיצער מאכט "האראקירי" אויס פראטעסט קעגן דעם לאנדאָנער פלאטן אפמאך

טאקיא, מאי 21. — לייטענאנט קא־מאנדיר איידזשי קוזאקארי, פון'ם גענע־ראל־שטאב פון'ם פלאט, האט זיך דורכ־געשניטן דעם בויך מיט א שווערד אויף דעם באן צווישן קאבע און טאקיא, און איז געשטארבן אין שפיטאל. עס ווערט פארשטאנען, אז דערמיט האט ער אויף דעם יאפאנעזישן שטייגער אויסגעדריקט זיין פראטעסט קעגן דעם לאנדאנער פלאט אפמאך.

דער גענעראל־שטאב פון'ם פלאט קעמפט פארביטערט קעגן דעם אפמאך, וואָס באשריינקט דעם יאפאנעזישן פלאט. עס ווערט אבער אנגענומען, אז די רע־גירונג וועט דעם אפמאך גוטהייסן.

קאנווענשאן פון ארגענטינער ציוניסטן נעמט אן פראטעסט קעגן עקסצעסן אין רומעניע

בוענאס־איירעס, מאי 20 (איטא). — אן איינשטימיקע רעזאלוציע צו פראטעס־טירן קעגן די אנטיסעמיטישע עקסצעסן אין רומעניע, איז אנגענומען געווארן אויף דער צווילפטער יערלאכער קאנווענשאן פון די ארגענטינער ציוניסטן.

צווישן די אנדערע רעזאלוציעס וואָס די קאנווענשאן האט אנגענומען זיינען פאראן די פאלגנדיקע: 1) צו שאפן א איי־דישן שול ראט אין ארגענטינע; 2) צו אונטערשטיצן דעם האנדל מיט פאלעסטי־נע; און 3) איינצולאדן נחום סאקאלאוו צו דער דערעפענונג פון דעם קרן־היסוד קאמפיין אין ארגענטינע.

ספעשלס

פאר

האָלידעי וואָך

מאי 21טן ביז 26טן

(אריינגערעכנט)

גיבן אייך א גלענצנדע געלעגנהייט צו באקומען א 'בעסערן' קלאס ארבעט געמאכט צו א ווערטפולער איינשפּאָרונג. קוקט איבער אייער וואָרדראָב אי צ ט און נוצט אויס דעם דאָזיקן אָנבאָט.

מענס סוטס $1.25

דריי קלינד און געפּרעסט.
רעגולאר $1.50, ספּעשל, יעדער

ליידיס פּליין סילק דרעסעס $1.25

דריי קלינד און פיניש.
רעגולאר $1.50, ספּעשל, יעדע

טעלעפאָן 37 244 טעלעפאָן

א פּרובאָ וועט אייך איבערצייגן פאַרוואָס פאַרטיקולאר מענשן ציען פאָר

McCarthy's

LIMITED

DYERS and CLEANERS—Cor. Ellice and Simcoe

קווינס טעאטער

היינט, מיטוואָך, מאי 21טן

אויפן אלגעמיינעם פאדלאנג

"נעגנסטער ליבע"

פרייטאג און שבת אוונט מאי 23 און 24

יעקב (קאהען) בערלין אלס "טעדי אן פיס", אין

נאסן פון פארברעכער

מיט 10 נומערן געזאנג

באלד קומט — "פאלעסטינע"

מיטוואָך אוונט, מאי 28טן

יעקב (קאהען) בערלין'ס יום־טוב

"וועלוועלע גנב"

אמפיטעאטער

דאָנערשטאג אוונט, מאי 22

פרייטאג בייטאג און אוונט מאי 23טן

מינעאפאָלים סימפאָני אָרקעסטער

70 מוזיקאנטן

טיקעטס אין וופּ. פּיאנאָ קאָ. לטד. און פיפּלס בוק סטאָר, 816 מיין סט. אוונטן, 2.50, $2.00, $1.50, $1.00. מאטינע, $1.00

אין פעלעם טעאטער

זייער אין אינטערעסאנט און שפאנענד בילד, ווערט געווזיגן היינט אין פעלעם טע־אטער. דאָס בילד הייסט "דעם דאָקטאָר'ס סעקרעט". רוט טשאטערטאן, שפּילט די הויפּט ראָל, צוזאמען מיט א גוטן קעסט. די פעלעם פאטראָניזירער וועלן אין דער דאָזיקער בילד געפינען גרויס אינטערעס. עס ווערט אויך געוויזן א ריידנדיקע קאָמע־דיע, פיטשורעטס און פאָקס מואוויטאָן נייעס.

אָסוואלד מאסלי רעזיג־נירט פון זיין פּאָסטן אין ארבעטער רעגירונג

לאָנדאָן, מאי 21 (איטא). — סער אס־וואלד מאסלי האט רעזיגנירט פון זיין פּאָסטן פון טשענסעלאָר פון דעם פּרישי־טום פון לענקשייר אין דער ארבעטער רע־גירונג, צוליב זיין אומצופרידנהייט מיט דער ארבעטסלאָזיקייט פּאָליטיק פון דער רעגירונג.

זיין רעזיגנאציע איז א שטארקער קלאַפּ פאר מאקדאָנאלדס רעגירונג, עס ווערט דערוואַרטעט, אז סער אסוואלד מאסלי זאָל צושטיין איצט צו דער לינקער אָפּאָ־זיציע אין דער ארבעטער פּארטיי, וועלכע פארשאפט אזויפיל אומבאקוועמלאכקייטן דער רעגירונג.

פאָרזיכטיגע טענדערס אדרעסירט צו דעם אוב־טערגעזעיכנטן און אינגאנצן "טענדער פאר עדרשאל און אלטערישאל מו פאסט אפיס, פאָרט אדאמס, אנט.", ווערן אנגענומען ווערן ביז 12 אזיגער ביימאָג (דייליינט סייוינג), דינסטאג, יוני 10, 1930, פאר דער פאנסטרוקציע פון אן ערשאל און אלטערישאל פון דעם פאסט אפיס בילדינג, פארט אדאמס, אנט.

פלעגנער און ספעסיפיקאציעס קאן מען זעען און פארמעס פון טענדער צו באקומען אין די אפיסעס פון דעם טשיף ארכיטעקט, דעפארטמענט אף פאבליק ווארקס, אטאוואַ, ביים סופּערווייזינג ארכי־טעקט, 59 וויקטאריא סט., טאראנטאָ, אנט.; ביים ווארדען, פאסט אדאמס, 1194 בעי סט., טאראנטאָ, אנט.; ביים דיסטריקט אינזשיניר, קאסטאסט בילד־ינג, פארט אדאמס, אנט.; און ביים רעזידענט ארכיטעקט, קאסטאסט בילדינג, ווינניפּעג, מאנ.

בלויט פרינטס צו באקומען אין אפיס פון דעם טשיף ארכיטעקט, דעפארטמענט אף פאבליק ווארקס, דורך דעפאזיט אן אנגענומענעם טשעק אויף דער סומע פון $20.00, צאָלבאר צום מיינס־טער פון פאבליק ווארקס, וואָס וועט צוריקגעגעבן ווערן אויב דער אנבאטער וועט נעמען א רעגולערן אנבאט.

טענדערס וועלן ניט גענומען ווערן אין אנבאַ־טראקט מיידן נעמאנט אויף די פארמעס צוגע־שטעלט פון דעם דעפארטמענט און אין אנפלאנג מיט די פאָרוויצעס וואָס זיינען דארטן אנגעוויזן.

יעדער טענדער מוז באגלייט ווערן מיט אן אקעפּטירטן טשעק פון א געטשארטערטער באנק, צאָלבאר צום מיינסטער פון פאבליק ווארקס. אין אמאונט איז 10 פּראָצענט פון דער סומע פון דעם טענדער. באנדס פון דאמיניאן אף קענעדא אדער באנדס פון דער קאנאדער נאציאנאלער איזענבאן קאמפאני ווערן אויך אנגענומען ווערן אלס א סע־קיוריטי אדער באנדס און א טשעק אויב נעמא־דערט צו אפמאכן א פארשייעדענע סומע.

ביי ארדער,

N. DESJARDINS,
Secretary.

Department of Public Works,
Ottawa, May 16, 1930.

היינט אויף דער ראדיא

CKY

ווינניפּעג

3.00—קאנצערט.
8.00—פאמיליע נאכט פיטשור.

CJRW 499.7

פלעמינג

5.40—מוזיק.
6.00—אנקל פיטער.

CJGX 650

יארקטאן

7.15—פריידי פארמערס ראדיא שעה.

KDKA 980

5.00—פיטסבורג. עמאס און ענדי.

WDAF 610

6.00—קענזאס סיטי קאנצערט אנסאמבל

WMAQ 670

6.00—שיקאגא. פארשייד. קאנצערט.

WLS 870

7.00—שיקאגא. פיטשורס.

WDAF 610

7.30—קענזאס סיטי. ארקעסטער. סא־ליסט.

WBBM 770

8.00—שיקאגא. פיטשור.

WLW 700

8.00—סינסינאטי. מוזיקאל. פּראגראם.
8.30—סינסינאטי. פינאט רעוויו.

WGN 720

9.30—שקאגא. ארקעסטער.

WENR 870

10.00—שיקאגא. וואדעוויל פּראגראם.

WGN 720

10,20—שיקאגא. טאנ מוזיק.

WLW 700

10.30—סינסינאטי. מעלאדיעס.
11.00—סינסינאטי. ארקעסטער.

NEW PALACE THEATRE

היינט

רוט טשאטערטאן אין

דעם דאָקטאָרס סעקרעט

אויך ריידנדע קאָמעדיע, פיטשורעטס פאקס מואוויטאָן נייעס

מאָרגן און פרייטאָג שפּילט דאָ די מינעאפאָלים סימפאָני

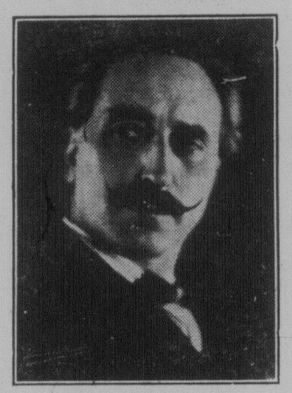

מר. ווערברונין, דיריגענט

די מינעאפאָלים סימפאָני פון 70 מוזי־קאנטן, דיריגירט פון הערני ווערברונין, וועט דאָ שפּילן מאָרגן אוונט, דעם 22טן מאי אין אמפיטעאטער, און פרייטאָג דעם 23טן, בייטאָג און אין אוונט.

דער ארקעסטער וועט שפּילן די בעסטע סימפאָנישע פּראָגראַמען, איינעקע נומערן וואָס זיינען פריער קיינמאָל ניט געשפּילט געווארן אין. ווינניפּעג, איינשליסנדיק טשייקאָווסקיס צווייטע סימפאָניע און אנדערע גרויסע מוזיקאָליש ווערק.

די באריטמע אמעריקאנער קאָנטראַלטאָ ענגוס רעסט־סניידער, וועט זיין די סאָ־ליסטן ביידע אוונטן.

פרייטאָג בייטאָג וועט געשפּילט ווערן א ספּעציעלע פּראָגראַם פאר קינדער פון שול־עלטער.

די מינעאפאָלים סימפאָנישע קאָנצערטן דאָ וועלן געבן א וויאָלא כאָר פון צען אינסטרומענטן, אלע וויאָלא שפּילער זיי־נען באריטמע קינסלער.

מר. ווערברונין, דער דיריגענט, איז א באריטמער וויאָלאָניסט. דער קאָנצערט־מייסטער איז אויך א ווירטאָוז מיט א באריטמזנאָמען.

—(:::)—

"ספּאָרט וואָך" פון מאי 17טן ביז דעם 24טן

ספּאָרט ליבהאָבער האבן אין פאַרלויף פון עטלאכע יאָר געזוכט אריינצובריינגען דעם גייסט פון ספּאָרט צווישן די יאנא־דער אויף א בריינען מאסשטאב.

אין פאַרלויף פון דער וואָך פון דעם 17טן ביז 24טן מאי וועט דאָ דורכגע־פירט ווערן א "ספּאָרט וואָך" מיט דער לאזונג "עס באצאָלט זיך צו שפּילן."

פיטשורס פון דער וואָך זיינען: גע־שפּרעכן ווענן ספּאָרט אויף דער ראדיא פון פארשיידענע קאנאדער ראדיא סטאנ־ציעס; אפיציעלע דערעפענונג פון א סך טענים און נאלף קלובן, ספּעציעלע רייסעס, קאנקורסן; ספּאָרט־וואָך פישעריי עקס־קורסיעס; פיזישע איבונגען עקסיבישאנס און א. וו.

אויב די לעזער פון דער צייטונג האבן נאָך ניט געגאָסן פון דעם פארגעניגן פון טענים, גאלף, ביזבאל און אנדערע ספּאָר־טען, און זיי אינטערעסירן זיך דערמיט, קאנען זיי זיך מיט דעם נעענטער באקאנען אין דעם ספּאָרט וואָך קאמפּיין.

סעם סטרעשין

מיר באדויערן דעם פרייציי־טיקן טויט פון אונזער פריינט און חבר. אונזער טיפע מיטלייד און טרייסט צו זיין פרוי, דאָרא סטרעשין.

מר. און מרס. פ. גיומאן
מר. און מרס. ק. האַרדי
ערמאנטאן

קלאסיפייד סעקשען — Classified Section

ספּעציעלע פּרייזן פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפּטיילונג

איין מאל, 5 ס. פּער "אייט ריי"		פאר 3 מאנאטן,	$2.15 "
פאר א וואָך, 20 ס	"	פאר 6 מאנאטן,	$4.00 "
פאר א מאנאט, 75 ס.	"	פאר 1 יאר,	$7.50 "

:: צו פאַרקויפן :: FOR SALE

א מציאה פאר דעם וואָס ווייסט

5 רום באנגאלאו, אום פינישינג, אוק פלאָרס, הייסע וואסער באהייצונג, שיינע עלעקטרישע פיקסטשורס. ניי אויסגעדע־קאָרירט. איסט אף מיין סט. א גרויסער סנעפּ. פּרייז $4,900.

א 6 רום הויז, פולי מאָדערן, אוק פלאָרס, פרענטש טירן, ניי געפינישט, שיינע עלעקטרישע פיקסטשורס, גאראזש, איסט אף מיין סט. פּרייז $4,000.

א גרויסע מציאה

א האבל הויז פון 4 באזונדערע וואוי־נונגען, מיט א בריק סטאָר אין קאָרנער. רענט $95.00 א מאנאט. פּרייז $5,500. א גוטער אינוועסטמענט.

סוויטס צו פאַרענטן אין פאַרשיידענע אפּארטמענטס אין דער נאָרט ענד.

אינשורענס פאר אלערליי צוועקן. געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט

טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

סייל אויף ניי־מאשינען. $15 און העכער פאר גאראנטירטע זיינגער מאשינען. טע־לעפאָנירט, שרייבט אדער קומט אין 300 נאָטר דיים עווע., קאר. פּרינצעס. טעלע־פאָן 86 171.

נרענד מאריי — נרענד ביטש

פולשטענדיק געפּוירנישטע הויז, 15 רומס דאָבל לאט, אורזאך פון פאַרקויפן, שוואַ־כער געזונט, גרייט פאר ביזנעס צו ערדער צייט. גרויסע דייניג רום. אפּענער פייער־פּלייס. פאר אן אפּאַרטמענט מיט וועגן אין 128 אינקסטער בולווארד, טעלעפאָן 52 552.

צו פאַרקויפן א 5 רום סטאקא באנגאלאו אין 160 אלפּרעד עווענוי, ניי מייפּל פלאָרס, דעקאָרירט אינווייניג און אויס־ווייניג. פּרייז פאר שנעלן פאַרקויף — $3,000. טעלעפאָן 51 188.

לענסדאון עווענוי, 6 רומס, סוערס און וואסער. $1,800. לייכטע טערמינען. 1096 אלפּרעד, 5 רומס, סעמי מאָדערן $2,300. טעלעפאָן 88 487.

אן אויסערגעוויינלאכער באַרגען, א דזשע־ראַרד היינצמאן פּיאנאָ. כמעט ניי, צו פאַרקויפן פאר האלב אומזיסט. זיך וועגן אין 358 רעדוואוד עווענוי.

צו פאַרקויפן א שיינעם נייעם 6 רום קאָ־טעדזש, ליכטיקע רומס, נאָענט אין שטאט פּראָנט און בעק פּאַרטש, פול בייסמענט, לאט 38 בי 155, פאר $4,500. וועגן 576 ענדראסאן עווענוי, טעלעפאָן 55 693.

:: צו פאַרענטן :: FOR RENT

צו פאַרענטן א ווערהויז, 1 אדער צוויי פלעטס, אין 24 דערבי סטריט. באזונדער אריינגאנג, מיט עלעקטרישן עלעוויטער און א פריוויטן טערן. יעדער פלעט האלט 3,400 סקווער פוס. זיך וועגן צו זלא־בינסקי ברידער, 24 דערבי סטריט, טע־לעפאָן 57 371.

צו פאַרענטן א שיינע גרויסע רום מיט א טעליפאָן. פאסיק פאר א סינגל מאן אדער א קאפּל. מיט אדער אן פּויריטשור. זיך וועגן אין 306 אלפּרעד עווענוי.

צו פאַרענטן א שיין געפּוירנישטע רום מיט אלע באקוועמלאכקייטן. טעלעפאָן 56 127.

צו פאַרענטן צוויי פּויריגישע רומס מיט אלע באקוועמלאכקייטן. טעלעפאָנירט 55 786.

צו סובלעטן א גרויסן 3 רום סוויט און באלקאָני פאר רעזיזירטן רענט. באלטיק אפּארטמענטס. טעלעפאָנירט 54 281 אדער 51 511.

צו סובלעטן א דריי רום סוויט, אין סוויט 5 באלפּוריא אפּארטמענטס, סעקשאן בי. אויס'ן ערשטן פלאָר.

צו פאַרענטן א סוויט אויף קאָר. אבער־דין אין סאלטער, 7 רומס, 2 סקרינד וועי־ראנדעס און א גרויסער ליכטיקער האל. אין קיך איז פאראן גענוג פּלאַץ פאר 2 אויוונס אויך פאר 2 סינקס. סטים הויט. הייסע וואסער, ריזאנייבל פּריין. זיך וועגן צו מאַרנבלס, טעלעפאָן 57 636.

:: שטעלע פאַרלאַנגט :: SITUATION WANTED

העברייאישער לערער זוכט א שטעלע אין קאָנטרי. איז ווילליק צו ארבעטן אין סטאר אויב נויטיק. זיך וועגן צו דאָס אידישע וואָרט באקס 8765.

שוחט, לערער, גוטער בעל תפלה, קאָן ענגליש, גוטע רעפערענסעס, פאַרלאַנגט א פּאָזישאָן. מעסיקער געהאלט. זיך וועגן צו דאָס אידישע וואָרט באקס 8781.

א פרוי פאַרלאַנגט א שטעלע אלס הויז־ווירטן. עקספּיריענס אין כאָכן און באָכן, אין א רעסטאָראן אדער פּריוואטער הויז. זיך וועגן אין 101 ראבינסאן סטריט.

געפיקלטע וואטערמעלאָן

בלויז 5 פעסלאך פון נו. 1 דייטשע וואַ־טערמעלאָן, געפיקלט אויף דעם אלט הייז מישן שטייגער. אויך 5 פעסלאך נו. 2 וואטערמעלאָן. ביים פונט אדער באַרל.

בלומען און פלענטס

פון יעדער באשרייבונג, איינשליסנדיק טאָמאטאָס, פעפערס, איינגפּלענט, סעלע־ריי און א. וו. קלייבט אויס אייער אויס־וואל איצט צו האלסייל פּריזן.

העכסטער סארט פרוכטן און ווערזשעטייבלס.

מיר זיינען צו אייער באדינונג.

Middlechurch Farmers Market

88½ Derby Street Phone 54 179

אדווערטייזט אין "דאָס אידישע וואָרט" — עס וועט זיך אייך באצאָלן

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

פליכטיגע מענער — נייע האָר

אין 10 ביז 60 טעג גאראנטירט: שארבן קרעץ, דענדראָף. שארבן עקזעמע, גע־היילט דורך פערזענלאכער באהאנדלונג.

FRANKS, 207 Montgomery Bldg.
215½ Portage Ave.
קאָרנער נאָטר דיים.

SIMPSON & COMPANY

בייליפס

לייסענסד און באנדער

ד. סימפּסאָן, מענערזשער

404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

געלט!

פאר אייערע באלדיקע נויטן

$50 ביז $500

צוועלף מאנאטן צו באצאָלן עס צוריק. ריזאנייבל ריינס. פּינקטלאכע באדינונג. שטריינג פאַרטרוילאך

אפן טעגלאך ביז 7.30 נאכמיטאג.

General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

R. B. ORMISTON

פלאָריסט

צוויי סטארס צו אייער באדינונג

96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791

בלומען טעלעגראפירט איבעראל

PEACOCK TAXI

נייע נידעריקע פּריזן

50 סענט, 75 סענט, שטאט רייזעס $2—$1.75 א שטונדע

מיר נוצן נייע נעש סעראנס אויסשליסלאך

טעלעפאָן 23 100

פאונדריישאָנס פאר מצבות געמאכט און פאַרריכט פאר אייער צופרידנהייט.

JOHN SCHALER
Phone 5993921

מאָרים דעליקאטעסן

מיר פאַרקויפן אלע סארטן וואורשט, גע־רויכערטע און געפּיקלטע פלייש און ווינערס — אויך איכפּאַרטירטע, א פולע ליין פון אידישע דעליקאטעסן

223 דאָפּערין עוו., טעל. 57 617

PUHLMANN HERB TEA

פאר אסטמא, בראָנכיט, הוסט, היי פיווער קומט, שרייבט אדער טעלעפאָנירט

W. J. WHIDDEN & CO.

643 Somerset Bldg. Phone 26 931

A. MUIR

אוטאָריזירטער

דוקא פיניישינג סטייזשאן

פענדערס און באדי ריפּעירס

376 FURBY ST.

PH. 33 255

מיר לאדן אייך איין צו אטענדן

די ליכטיקערע היים דעמאָנסטריישאָן

מיטוואך און דאָנערשטאג, מאי 21 און 22

WINNIPEG WALLPAPER & PAINT, LTD.

614 Portage Ave. Phone 72 312

אינשורענס

די עלטסטע און **ראיעלסטע לעבנס, פייער און אוטאָמאָביל קאָמפּאַניס.**

ריל עסטייט

שנעלע, ארנטלאכע **באהאנדלונג פאר** קויפער און פאַרקויפער. **מאָרטגעדזשעס** און לאָאָנס אונזער ספּעציאליטעט.

שיפּס קאַרטן און געלט שיקונג

דורך "אלטיק אמעריקא ליין".

געשעפט געלעגנהייטן

דער גרעסטער אויסוואל פון גוטע גע־שעפטן אין שטאט און אין קאָנטרי.

עס וועט זיך אייך באצאָלן זעען

ה. פּערלמאן און נ. זעלטשען

MUTUAL AGENCIES

796 Main Street Phone 51 000

ארבעטער פאַרלאַנגט HELP WANTED

בלויז פאר דער שטאט וואנקאווער

אויב איר קאָנט אוועקגעבן א פאר שטונ־דען א טאָג, און איר זייט א גוטער סיילס־מאן, האבן מיר פאר אייך א גוטן אנבאט. שרייבט צו דאָס אידישע וואָרט באקס 8347.

פאַרלאַנגט א סיילסמאן וועלכער זאָל אוועקגעבן איינגאנצן אדער א טייל פון זיין צייט צו פאַרקויפן א אויל באהייצונג איינריכטונג. די פאזישאן באט אן אויי־סערגעוויינלאכע מעגלאכקייטן. זיך וועגן דען פּאסט אפיס באקס 1845, ווינניפּעג.

פאַרלאַנגט א באי פאר א בוקקיפּער און זאָל אויך קאָנען סטענאָגראפיע. זיך וועגן דען צו דזשענעראל קעביגעט מייקערס, 215 הענרי עווענוי.

פאַרלאָרן און געפונען

פאַרלאָרן א ווייסע גאָלד פריים פון א לייד־דים ריסט וואטש און א קייטעלע, שבת אוונט, אויף קאָר. סעלקירק און אייפיקס, אדער ניט ווייט פון יענעם פּלאַץ. ווער עס האט עס געפונען איז געבעטן צו ברייגנען צו מרס. דוש. אווערבאך, 522 אלפּרעד עווע., אדער טעלעפאָנירט 57 169.